

Woordenschat dierkunde

HOOFDSTUK 1 : Inleiding

Abiotisch	de niet-levende natuur: bodemtype, klimaat, watertemperatuur, licht,...
Algae	eencellige foto-autotrofe protista
Animalia	alle eukaryote, multicellulaire organismen, heterotrofe levenswijze, slaan koolhydraten op als glycogeen, geen celwand, autonoom verplaatsen, spiercellen en zenuwcellen,..
Archaeobacteria	prokaryoot, microscopisch kleine bacteriën, meestal anaëroob, sommige aëroob, komen voornamelijk onder extreme omstandigheden voor
Biotisch	betrekking hebben op de leefomstandigheden
Biotoop	plaats met gelijkaardige biotische en abiotische factoren
Blastula	embryo in een bepaald stadium van ontwikkeling
Ecologie	studie van de interacties binnen een ecosysteem
Ecosysteem	geheel van de gemeenschap en de omgeving waarin het leeft
Eubacteria	prokaryoot, foto-autotrofe, chemo-autotrofe en heterotrofe bacteriën
Eukaryoten	alle organismen met een volledige celbouw: celkern en andere intercellulaire structuren
Fungi	eukaryote organismen die geen fotosynthetische pigmenten bevatten, heterotroof en nemen organische bestanddelen op vanuit hun milieu
Fysiologie	studie van de functies van de verschillende onderdelen die min in een dier kan onderscheiden
Gemeenschap	verschillende dieren (of organismen) die in een gebied samenleven
Glycogeen	vorm waaronder koolhydraten bij animalia wordt opgeslaan
Habitat	omgeving waarin het dier normaal leeft
Heterotroof	voor de ontwikkeling en energievoorziening organische stoffen opnemend
Individu	eenheid van dierlijk leven
Moleculaire biologie	studie van de chemische bouwstenen waaruit de cel en de materialen in de cel zijn opgebouwd, en hoe die moleculen samen functioneren om zo te "leven" te vormen
Morfologie	studie van de vormen
Mulicellulair	organisme opgebouwd uit meerdere cellen
Orgaan	groepering van weefsels, herkenbare functionele eenheden die instaan voor bepaalde taken (en in variërende graad van afhankelijkheid samenwerken met andere organen)
Plantae	alle planten, stijve celwanden, niet autonoom verplaatsen, slaan koolhydraten op onder de vorm van zetmeel
Populatie	groep die min of meer is afgescheiden van andere soortgelijke groepen van gelijkaardige dieren

Prokaryoten	alle organismen zonder celkern (bacteriën)
Protista	alle unicellulair en kolonievormende eukaryote organismen, meestal ook microscopisch klein
Protozoa	heterotrofe protista
Seksuele voortplanting	samensmelting van een beweeglijke zaadcel met een eicel tot een zygote
Weefsel	groepen van cellen met bepaalde functies
Zenuwcel	cel van het zenuwstelsel

HOOFDSTUK 2 : De dierlijke cel , celdeling, voortplanting en ontwikkeling

---

Acrosoom	bij zaadcellen een kap die op de nucleus ligt, bevat enzymen die de celwand oplossen
Actief transport	mechanisme dat energie kost en dat ontstaat doordat de ionenpomp eveneens transporteert Na ⁺ tegen de concentratie en tegen de elektrische gradiënt van het systeem
Adenine	nucleotide die zich dmv een waterstofbrug met thymine kan binden
Agranulair gedeelte (ER)	rasterwerk van kanaaltjes met doorsnede van 50-100nm, de membranen die de kanaaltjes vormen dragen geen ribosomen en hebben een glad uitzicht
Ameiotische Parthenogenese	eicellen worden gevormd door gewone mitotische deling, ze zijn bijgevolg diploïd en er is geen recombinatie geweest van genetisch materiaal (geen crossing-over). Nakomelingen zijn exacte replica (klonen) van het ouderdier. (bij Plathelminthes, Rotifera en Arthropoda)
Aminozuren Animale pool	waaruit het eiwit is opgebouwd elke rijpe eicel vertoont polariteit, maw de samenstelling van het cytoplasma is niet uniform voor de ganse eicel. De nucleus bevindt zich in de animale pool, die opgebouwd is uit helder cytoplasma, met weinig dooierinsluitsels, veel mitochondria en veel ribosomen.
Bevruchting Binaire deling	verenigen van de zaadcel met een rijpe eicel algemeen bij eencelligen, in dit proces deelt het cellichaam mitotisch in ongeveer twee gelijke delen die elk uitgroeien tot individuele cellen.
Bindweefsel	het bindweefsel bestaat in verhouding uit weinig cellen, met ertussen een intercellulaire substantie van niet-levende, draadachtige vezels. Het heeft een steunende en verzorgende functie.
Blastula	opgebouwd uit blastomeren, in principe is het een eenlagige bolvormige cellengroepering (=blastoderm!) die een centrale holte (= blastocoel!) omsluit.
Bloed	is een vloeistof die in het lichaam van een organisme circuleert voor de verdeling van voedingsstoffen en de afvoer van afvalstoffen van de stofwisseling, en bij hogere dieren tevens zorgt voor het transport van zuurstof en de afvoer van het verbrandingsproduct kooldioxide.

Boodschapper-RNA of m-RNA	wordt gesynthetiseerd op één der beide DNA-ketens en bevat dus de complementaire code voor een gen.
Centriolen	Het gebeurt zich naar de ribosomen organel dat een grote rol speelt bij de celdeling en bij de differentiatie van de bewegingsorganellen van de cel nl. cilia en flagella
Centriool	kleine cilinder die in nauw verband staat met de tubulaire structuren die alleen voorkomt in de dierlijke cellen Staat in voor het synthetiseren en samenvoegen van de proteïnemonomeren die de tubulaire structuren vormen regelen
Centrolecitaal ei	meestal slechts enkele mm groot; bevat veel tot zeer veel dooier, die omringd is door een doorlopende dunne cytoplasmatische schorslaag; de kern is centraal gelegen in een kleine hoeveelheid cytoplasma dat met cytoplasmastrengen in verbinding staat met de schorslaag. (arthropoda)
Centromeer	plaats op het chromosoom waar de trekdraden zich aanhechten tijdens de celdeling
Ciliën	kort draadvormig bewegingsorganel dat ontspringt aan het celoppervlak dat talrijk voorkomt
Coïtus	copulatie, gemeenschap
Crossing-over	wanneer in de profase 1 van de meiosis genetisch materiaal van de ene chromatide uitgewisseld wordt met een andere chromatide van het homologe paar.
Cytologie	studie van de cel en de processen die er in plaatsvinden
Cytoplasma	protoplasma zonder kern
Cytosine	nucleotide die zich dmv een waterstofbrug met guanine kan binden
Desmosomen	celverbanden bestaande uit zeer gelokaliseerde afzettingen van osmiofiel materiaal tussen en rond de plasmamembraan van naast elkaar liggende cellen
Desoxyribonucleïnezuren	stof die noodzakelijk is voor het leven die hoofdzakelijk geconcentreerd zit in de kern
Deutoplasma	dooier
Diploïde	2N aantal chromosomen
Discoïdale klieving	de celdeling komt enkel voor in het gebied van de animale pool, terwijl de vegetatieve pool ongedeeld blijft (telolecitale eicellen)
DNA	= desoxyribonucleïnezuur in de "genetische taal" van het DNA zit alle informatie voor de synthese van alle in een organisme voorkomende eiwitten opgeslagen.
Ectoblast	buitenlaag (1 van de drie kiembladen)
Egale klieving	de blastomeren vertonen onderling slechts een licht verschil in grootte (oligolecitale eicellen)
Eiwitten of proteïnen	stoffen die in alle organismen voorkomen en 50% uitmaken van het drooggewicht. Alle waarneembare erfelijke eigenschappen zijn het gevolg van de vorming van eiwitten in de cel

Endocytosis	transport doorheen de membraan doordat die zich naar binnen plooit en zo een vacuole vormt
Endoplasmatisch reticulum	gebied rond de kern dat opgevuld is met holten die door membranen worden afgescheiden van de cytoplasmatische matrix
Entoblast	binnenlaag (1 van de drie kiembladen)
Enzyme	eiwit dat een bio-katalysatorische functie heeft
Epitheelweefsel	de bekledende epitheelcellen sluiten zonder intercellulaire stof op elkaar aan zodat molecule er niet of nauwelijks door kunnen diffunderen.
Externe fertilisatie	hierbij worden zowel eicellen als zaadcellen in het water geloosd. Meestal zal het mannelijke dier zijn spermatozoa uitstorten in de onmiddellijke omgeving van de nog onbevuchte eicellen. De spermatozoa zwemmen vrij rond tot ze in contact komen met de passieve eicellen. (bij vissen en waterbewonende invertebraten zoals holtedieren sponzen)
Flagellen	lang draadvormig bewegingsorganel dat ontspringt aan het celoppervlak dat weinig voorkomt
Fragmentatie	is het proces waarbij multicellulaire organismen in twee of meer fragmenten opbreken die elk uitgroeien tot een volledig nieuw individu. Dit komt voor bij veel invertebraten (ongewervelden).
Gameten	een diploïde generatieve cel kan zich door twee meiotische delingen omgezetten in vier haploïde cellen of gameten
Gastrocoel	archenteron, een centrale darm. Ontstaat door een proces waarbij de oorspronkelijke blastocoel grotendeels wordt weggedrukt.
Gastrula	een meerlagige structuur die uit de blastula gevormd wordt door middel van gastrulatie. Ze is opgebouwd uit drie kiembladen.
Gastrulatie	is een proces dat steunt op een reeks van celmigraties, die uiteindelijk leidt tot de omvorming van de blastula tot een meerlagige gastrula.
Gefagocyteerd	opgenomen door inbochting en afsnoering van de celmembraan
Gematogenesis	vorming der geslachtscellen
Gemmulatie	is de vorming van een nieuw individu uitgaande van een aggregatie van cellen omgeven door een resistente membraan die men gemmula noemt. Deze wijze van asexuele voortplanting komt voor bij sponzen en treedt meetal op voor de winter.
Gen	stuk van het DNA waar de basenpaarsequentie licht voor een bepaald eiwit
Golgi-apparaat	opgebouwd uit een membranencomplex dat volledig vrij is van ribosomen. Dit complex bestaat uit stapeltjes cisternae(afgeplatte holten of zakken) die dictyosomen genoemd zijn.
Granulair gedeelte	systeem van afgeplatte cisternae waarvan de wanden een zeer groot aantal ribosomen dragen, korrelig uitzicht

Guanine	nucleotide die zich dmv een waterstofbrug met cytosine kan binden
Haploïde	N aantal chromosomen (aantal is gehalveerd) in de geslachtscellen
Hermafroditisme	een conditie die voorkomt bij dieren die zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen bezitten en bijgevolg zowel ova als spermatozoa kunnen produceren.
Holoblastisch	als de eicel door de klievingsvlakken volkomen wordt verdeeld (bij oligolecitale en mesolecitale eieren)
Inegale klieving	er is een duidelijk onderscheid in grootte vast te stellen tussen micro en macromeren (mesolecitale eicellen)
Interdigitaties	vingervormige uitstulpingen van naast elkaar liggende cellen die in elkaar grijpen
Intermediaire filamenten	qua dikte tussen microtubuli en microfilamenten. (weinig over bekend) bv keratinen komen voor in de epitheelcellen om de integriteit van de huid te verzekeren
Interne bevruchting	hierbij worden de zaadcellen in het lichaam van het wijfje gebracht. Dit is veel efficiënter, omdat de spermatozoa dan rechtstreeks langs de gespecialiseerde kanalen naar de te bevruchten eicellen worden geleid, waardoor de kans op bevruchting aanzienlijk verhoogd wordt.
Ionenpomp	actief mechanisme dat voortdurend het teveel aan ionen naar de buitenwereld werkt
Kern of nucleus	omringt door een kernmembraan en hierdoor makkelijk van de rest van het protoplasma afscheidbaar
Kernmembraan	dubbele membraan dat bestaat uit een grote, sterk afgeplatte cistenae zoals van het ER
Kiemblad	een verzameling van cellen die dezelfde oorsprong hebben in de embryogenese en die zullen uitgroeien tot specifieke lichaamsweefsels.
Knopvorming	is een ongelijke deling van het organisme. Het nieuw ontstane organisme is een uitgroei (knop) van de ouder, en ontwikkelt organen zoals deze van de ouder waarna het afsnoert. Knopvorming treedt op bij de vertegenwoordigers van verschillende phyla maar vooral bij Cnidaria (neteldieren).
Lysosomen	kleine organellen, die de enzymen bevatten, die optreden bij de vertering van vreemde materie door de cel en tevens intracellulair en zelfs extracellulair materiaal kunnen verwijderen.
Macromeren	door ongelijkmatige verdeling van de dooier in de eicel zijn de cellen van de vegetatieve pool steeds groter
Meiosis	proces dat verantwoordelijk is voor het ontstaan van voortplantingscellen, door splitsing van bestaande cellen. (enkel inde germinatieve cellen der gonaden (voortplantingsorganen) van organismen die zich geslachtelijk kunnen voortplanten.)
Meiotische	door meiosis worden er haploïde eicellen gevormd die al of

Parthenogenese	niet door stimuli van een mannelijk individu verder zullen ontwikkelen. Bij verschillende vissoorten ontvangt het wijfje sperma van een mannelijk individu, maar het sperma activeert enkele de ontwikkeling van het embryo er is geen bevruchting van de eicel. (Plathelminthes, Rotifera, Annelida en Arthropoda)
Meroblastisch	als de klievingsvlakken alleen voorkomen in de kiemschijf en niet doorlopen in het dooiergedeelte (bij telolecitale eieren)
Mesoblast	tussenlaag (1 van de drie kiembladen)
Mesolecitaal ei	van 1-10 mm; veel dooier, die zich duidelijk concentreert in de vegetatieve pool. In de andere pool bevindt zich de kern. (weekdieren, wormen, vissen en amfibieën)
Microfilamenten	fijne volle proteïnedraden opgebouwd uit 1 enkel eiwit, actine. Het zijn de spieren waarmee de cel al haar bewegingen volbrengt
Micromeren	door ongelijkmatige verdeling van de dooier in de eicel zijn de cellen van de animale pool kleiner
Microtubuli	zeer fijne buisvormige structuren die worden aangetroffen in de cilia, flagella, spoeldraden en vrij in cytoplasma. Steunstructuren in het celinwendige
Microvilli	naar buiten gerichte vingervormige uitstulpingen van ongeveer 1000nm lang en 100nm breed, afgeboord door een plasmamembraan. Dit zorgt voor de vergroting van het absorptieoppervlak
Mitochondria	korrel of draadvormig, opgebouwd uit twee membranen en twee afdelingen, omgeven door een limiterende membraan.
Mitosis	proces dat verantwoordelijk is voor het ontstaan van cellen door splitsing van bestaande cellen. Bij mitosis betreft het de vorming van gewone cellen, diploide cellen.
Morula	moerbeistadium, een massieve sfeer zonder centrale holte
Mutatie	wanneer de sequentie van de basen in een gen verandert door wegvallen of toevoegen van een base, het verwisselen van plaats of het veranderen van een base
Nucleolus	lichaampje opgebouwd uit materiaal met een grote dichtheid, lichtbrekend, homogene structuur, bevat geen DNA maar wel veel RNA
Nucleotiden	verbindingen tussen een suiker, een fosfaatgroep en een stikstofhoudende base. Er bestaan 4 verschillende die onderling slechts verschillen door hun base
Oligolecitaal ei	kleinder dan 1mm; bevat weinig dooier, die daarenboven zeer gelijkmatig verdeeld is over het ganse cytoplasma. (bij Mammalia, sponzen en holtedieren)
Oögenesis	vorming van de vrouwelijke geslachtscellen
Organellen	celorganen
Ova	eicellen
Oviducti	eileider
Parthenogenese	de ontwikkeling van een embryo uitgaande van een niet bevruchte eicel. Varianten:

Passief transport	moleculen en ionen, die klein genoeg zijn om door de poriën van de plasmamembraan te diffunderen, doen dit zonder dat het protoplasma daarvoor energie moet leveren. De bewegingsrichting doorheen de membraan wordt dan bepaald door de concentratiegradiënt van de beschouwde moleculen en ionen aan beide zijden van de membraan n door de elektrische gradiënt van het systeem.
Peroxisomen	ovoïde organellen, afgelijnd door eenvoudige membranen, bevatten een fijn gekorrelde inhoud die centraal en soms tot een homogene massa versmelt Spelen een essentiële rol bij de afbraak van vetzuren en aminozuren
Plasmamembraan	zorgt ervoor dat de protoplasma is afgesloten van de buitenwereld
Protoplasma	ingewikkelde organisatie van materialen waaruit de cel is opgebouwd
Receptaculum	een wijfje neemt hierin een of meerdere van de spermatoforen op.
Ribosomaal-RNA	wordt gevormd op een speciaal gebied van het chromosoom, migreert doorheen de poriën van de kernmembraan naar het cytoplasma en zet zich hier onder de vorm van ribosomen vast
Ribosomen	submicroscopische partikeltjes die opgebouwd zijn uit nucleoproteïnen. Wenkbrauwen der cel waarop de proteïnen worden geassembleerd -lagere organismen: vrij in het cytoplasma -hogere organismen: gelokaliseerd in het granulair gedeelte van het ER
RNA	= ribonucleïnezuur overdrager en uitvoerder van de synthesesrichtlijnen die vastgelegd zijn in het DNA
RNA-polymerase	zorgt er samen met de losse nucleotiden voor dat er op één der losse DNA-ketens een RNA-keten gesynthetiseerd kan worden
Semen	een speciaal vocht waarin de spermatozoa zich in suspensie in bevinden
Soort-specifiek Spermathecae	eigen aan een soort speciale orgaantjes van het vrouwelijke dier waarin de man tijdens de copulatie de spermatozoa in brengt
Spermatoforen	kleine sperma-pakketjes
spermatogenesis	vorming van de mannelijke geslachtscellen
Spermatozoa	zaadcellen
Spierweefsel	weefsel van cellen dat beweging mogelijk maakt. Onderscheid tussen dwarsgestreept spierweefsel en glad spierweefsel.

Superficiële klieving	er geschieden herhaaldelijk kerndelingen maar geen celwandvorming. De gevormde kernen verplaatsen zich naar de oppervlakte der eicel, rangschikken zich in de cytoplasmaschors waar ze zich verder zullen gaan delen. Tenslotte ontstaan tussen de kernen celwanden, terwijl de dooier centraal gesitueerd blijft. Het blastulastadium is hier bijgevolg gekenmerkt door een eencellig blastoderm dat de dooier omsluit. (centrolecitale eicellen)
Telolecitaal ei	van enkele mm tot verscheidene cm; zeer veel dooier, het cytoplasma bevindt zich samengedrukt in een klein eilandje aan de oppervlakte van het ei (kiemschijf). (vogels en reptielen)
Telomeer	uiteinde van een chromosoom
Thymine	nucleotide die dmv een waterstofbrug zich met adenine kan binden
Transfer-RNA of t-RNA	bestaat uit een enkelvoudige polynucleotideketen, die typisch is voor elk aminozuur. Het t-RNA zorgt ervoor dat de juiste aminozuren uit het cytoplasma naar het ribosoom worden gebracht
Vegetatieve pool	het deutoplasma is eerder hierin geconcentreerd.
Vitellus	dooier
Weefsel	een deel van een organisme dat bestaat uit morfologisch en fysiologisch gelijkaardig gedifferentieerde cellen en intercellulaire stof.
Zenuwweefsel	dient voor het geleiden en overdragen van impulsen tussen neuronen onderling en tussen neuronen en spiercellen en het bestaat uit cellen met lange uitlopers. Deze cellen noemt men neuronen.
Zona pellucida	in vele gevallen is de eicel nog omgeven met een doorzichtige, niet cellulaire laag.
Zusterchromatiden	geduplicateerde chromatinedraden
Zygote	na bevruchting noemt men de resulterende eicel (2N) zygote

HOOFDSTUK 3: Dierenecologie

Abiotisch	niet levend, dood
Aëroob	zuurstof gebruikend
Anaëroob	geen zuurstof gebruikend
ATP	adenosinetrifosfaat, een chemische verbinding die cellen kunnen aanwenden tijdens energieverbruikende processen.
Autotroof	zelf energie kunnen assimileren, kunnen vastleggen
Biomassa	totale massa weefsel van organismen
Biotisch	betrekking hebbend op levende omstandigheden
Carnivoren	dieren die dieren eten
Commensalisme	symbiose voordelig voor slechts 1 van beide partijen, niet ten koste van de andere soort.
Competitie/Predatie	interactie wanneer soorten niet direct met elkaar kunnen samenleven
Consumenten	verbruikers, zij die consumeren (heterotrofe organismen)

Densiteitsafhankelijk	afhankelijk van de populatiedichtheid
Draagkracht	een milieu kan slechts een beperkt aantal individuen dragen
Ecologie	de studie van de interacties tussen organismen en hun omgeving
Ecologische piramide	of voedselpiramide, er leven steeds meer organismen op lagere trofische niveaus dan op hogere, omdat hogere trofische niveaus al hun energie moeten krijgen van de lagere en door dat er bij elke energie transformatie een gedeelte van de energie verloren gaat.
Emigreren	dieren die elders heen trekken
Energietransformatie	energie die van de ene vorm in de andere vorm wordt omgezet
Exploitatie Competitie	dieren die elkaars gebruik van een voedselbron negatief beïnvloeden zonder dat ze rechtstreeks met elkaar interageren
Fotosynthese	is een biochemisch proces waarbij de hogere planten een deel van het licht als energiebron gebruiken om koolstofdioxide en water om te zetten in glucose.
Generalisten	soorten die een bredere niche vertonen
Herbivoren	dieren die planten eten
Heterotroof	afhankelijk van andere organismen voor het opnemen van energie
Immigranten	aankomst van anderen van buitenaf
Interferentie competitie	twee partijen vechten actief voor een bepaalde hulpbron
Interspecifieke Competitie	competitie tussen dieren van verschillende soorten
Intraspecifieke Competitie	competitie tussen individuen van dezelfde soort
Koolstofcyclus	de combinatie van fotosynthese en respiratie zorgt ervoor dat koolstof voortdurend wordt omgezet van een anorganische naar een organische vorm en weer terug.
Mortaliteit	sterfte van dieren
Mutualisme	symbiose voordelig voor beide partijen
Nataliteit	geboorte van nieuwe jongen
Niche	plaats die een soort of een populatie in een ecosysteem inneemt
Nutriënten	voedingsstoffen
Optimum	optimale situatie
Parasitisme	symbiose voordelig voor slechts 1 van beide partijen, ten koste van de andere soort
Populatiedensiteit	het aantal individuen per oppervlakte-eenheid
Predatie	gebruik van een organisme als voedsel voor een ander organisme
Predator	diegene die eet
Producenten	makers, zij die produceren (autotrofe organismen)
Prooi	wat/wie opgegeten wordt
Range	verscheidenheid
Respiratie	omgekeerde proces van fotosynthese. Zuurstofgas wordt afgebroken tot koolstofdioxidegas en waterdamp.
Sigmoïde/logistische	populatie zal trager groeien naarmate de densiteiten hoger worden

Specialisten	een selectievere soort
Stikstofcyclus	stikstofhoudende afvalstoffen komen in het milieu terecht en worden daar verder afgebroken tot anorganische stoffen uiteindelijk terug stikstofgas.
Symbiose	indien beide partijen in nauw verband samenleven
Trofisch	wat betreft de voorziening van voedsel
Trofische niveaus	producenten, primaire en secundaire consumenten
Voedselketen	een lineaire volgorde van soorten waarbij elke soort de voedselbron vormt van de volgende soort in de keten.
Voedselweb	verschillende voedselketens samen.

HOOFDSTUK 4: Diversiteit in het dierenrijk

Accumulatie van geconserveerde kleine mutaties	kleine opeenvolgende mutaties die neutraal zijn of zelfs maar een klein selectief voordeel bieden, worden bewaard en zo kan een complexer geheel worden opgebouwd.
Acoelomata	Het mesoblast vult de ganse ruimte op tussen de buitenlaag en de darm. Hier en daar blijft het een los netwerk van gelei-uitscheidende mesenchymcellen maar op andere plaatsen ontwikkelt het zich reeds tot gespecialiseerde organen.
Allopatrisch	geografisch gescheiden
Analoge	eenzelfde functie of uitzicht, maar verschillende kenmerken voorouderlijke of embryologische oorsprong
Basale bouwplan	een volledig morfologisch, fysiologisch, biochemisch, ecologisch, ethologisch signalement van de populatie
Bilateraal	tweezijdig
Binomen	naam die uit twee woorden bestaat, eerste lid van de naam duid het genus aan, tweede lid de species
Cellulaire organisatie	cellen zijn georganiseerd tot gespecialiseerde weefsels die organen kunnen vormen
Classis	klasse
Coelomata	het somatische gedeelte van het mesoblast zal zich tegen de binnenzijde van het ectoblast leggen, terwijl het splanchnische mesoblast zich rond het entoblast groepeerd.
Coeloom	de vrije ruimte die het peritoneum omsluit
Co-evolutie	het ene organisme speelt in op de evoluerende kenmerken van het andere organisme en vice versa.
Creationisten	mensen die geloven dat het scheppingsverhaal strikt letterlijk moet worden genomen
Deuterostomia	mond ontwikkelt zich uit de laatst gevormde opening
Diagnose	het geheel van kenmerken waardoor een groep onderscheiden kan worden van andere groepen
Diversiteit	verscheidenheid
Evolutie	veranderingen in de frequentie van genen in een populatie
Familia	familie
Fenetische	kenmerken die terug te vinden zijn in de verschijningsvorm
Kenmerken	van het dier
Fitness	“voortplantingskansen”, kans dat voortplanting succesvol is

Fylogenie	de studie van het ontstaan van en de verwantschap tussen groepen van organismen
Gemeenschappelijke afstamming	Uit een gemeenschappelijke vooroudergroep ontstaan
Genetic drift	een neutraal kenmerk zal zich volgens statistische processen doorheen de populatie verspreiden
Genus	geslacht
Homologe Kenmerken	kenmerken die eenzelfde embryologische of voorouderlijke of genetische oorsprong hebben, maar eventueel in uiterlijk kunnen verschillen
Macro-evolutie	wanneer veranderingen zich voor doen en wanneer dan na een lange periode een nieuwe soort ontstaat
Metamerisatie	een lichaamssegmentatie die terug te voeren is op een inwendige segmentatie van de lichaamsholte
Micro-evolutie	wanneer veranderingen zich voordoen zonder dat er sprake is van het ontstaan van een nieuwe soort
Monofyletisch	groepen organismen die een gemeenschappelijke afstamming hebben
Mutatie	kleine foutjes bij het kopiëren van DNA tijdens de celdeling
Mutualistische symbiose	samenleven van organismen met wederzijds voordeel
Natuurlijke selectie	het mechanisme achter de door Darwin opgestelde evolutietheorie. Natuurlijke selectie houdt in dat organismen die beter zijn aangepast (vertaling van Engels: to fit) aan hun omgeving, meer kans hebben op nakomelingen dan minder goed aangepaste organismen. Hierdoor zal het type van het best aangepaste organisme beter overleven en steeds meer de overhand nemen in de populatie (" <i>survival of the fittest</i> ").
Neutraal kenmerk	een kenmerk van weinig belang (vb grote neus)
Ordo	orde
Peritoneum	een membraan dat de holte tussen de twee mesoblastlagen aflijnt
Phylum	stam, afdeling
Polyfyletisch Groepen	groepen organismen die geen onmiddellijke voorafgaande gemeenschappelijke stamouder hebben
Prioriteitsbeginsel	de allereerste naam die aan een soort gegeven wordt, is de geldige naam voor die soort.
Protostomia	eerst gevormde opening ontwikkelt zich tot de mond
Pseudocoelomata	het mesoblast vult niet de ganse lichaamsholte tussen de buitenlaag en de darm. Het heeft zich gegroepeerd in specifieke plaatsen en de lichaamsholte wordt niet afgelijnd door een doorlopend epitheel.
Radiaal	straalvormig
Recombinatie	tijdens de meiose, stukjes van het ene chromosoom worden uitgewisseld met het homologe chromosoom
Regnum	rijk
Sferisch	bolvormig
Species	soort
Subspecies	soort onderveeld in kleinere groepen

Systematiek	de wetenschap die tracht in het dierenrijk een orde te vinden door verschillen en gelijkenissen tussen soorten te onderzoeken.
Wapenwedloop	verhoging van de fitness van het ene organisme ten koste van fitness van het andere organisme

HOOFDSTUK 5: Protozoa

Anisogamontie	beide conjugerende gamonten vertonen een constant grootteverschil
Autogamie	enkel gameten of gameetkernen van dezelfde gamontcel zullen versmelten
Axopodium	fijn, naaldvormig, onvertakt pseudopodium, gesteund door een inwendige structuur
Ciliën	korte dunne zweepdraad waarin fibrillen liggen, één individu bezit vele ciliën
Commensaal	een dier dat profiteert van een gastheer die hiervan voordeel noch nadeel ondervindt
Diastole	het traag toenemen in volume van de kloppende vacuole
Ectoplasma	buitenste laagje van het cytoplasma
Endoplasma	vloeibare binnenste deel van het cytoplasma, omgeven door ectoplasma
Fagocytosis	opnemen van bestanddelen door fagocyten, dit zijn cellen die kleine deeltjes kunnen omhullen en opnemen
Fagotroof	opname door fagocytosis van solide voedselpartikeltjes
Filopodium	fijn, naaldvormig, mogelijk vertakt pseudopodium
Flagel	zweephaar
Gametogamie	gameten ontstaan in de gamont, maar zullen als vrij zwemmende cellen copuleren
Gametogonie	macrogametocyt differenzieert tot één macrogameet, microgametocyt vormt enkele microgameten, na bevruchting ontstaat de zygote
Gamogonie	voortplanting met bevruchting
Gamontogamie	gamontcellen verenigen, vervolgens worden gameten of gameetkernen geproduceerd
Generatiewisseling	de meestal regelmatige afwisseling in de ontwikkelingscyclus van een organisme, waarbij een generatie zich ongeslachtelijk en de andere zich geslachtelijk voortplant
Heterotroof	de onmogelijkheid om organische stoffen op te bouwen uit anorganische
ilogamontie	beide gamonten die conjugereren, zijn onderling niet te onderscheiden
Kinetoplast	structurelement van Trypanosoma
Kinetosoom	basale korrel die bij het cilium hoort
Kloppende vacuole	vacuole die afwisselend in omvang toeneemt om vervolgens toe te klappen
Lobopodium	breed stomp pseudopodium
Lorica	een organisme dat losjes kan bewegen binnen zijn celwand
Macrofage	een organisme dat zich voedt met relatief grote partikels

Macronucleus	de grootste van de twee celkernen die van vegetatieve aard is
Merogonie/schizogonie	de sporozoiët verandert in een trofozoiët en vormt door multipel deling een aantal merozoïeten. Deze barsten los, dringen andere cellen binnen en delen zich opnieuw tot merozoïeten. Uiteindelijk vormen zij gamonten
Merozoïët	het stadium na de trofozoiët in de eerste fase van de levenscyclus van de Sporozoa
Microfage	een organisme dat zich voedt met relatief kleine voedselpartikels
Micronucleus	de kleinste van de twee celkernen die van reproductieve aard is
Osmoregulatie	de handhaving van de balans tussen alle osmotische werkzame stoffen binnen het dierlijk organisme. Vaak is het inwendige milieu van het dier van een andere osmotische samenstelling dan het omringende milieu, zodat mechanismen nodig zijn om een teveel aan passief opgenomen water uit te scheiden zonder dat teveel zoutverlies oplevert
Osmotroof	opname zonder fagocytosis van in het milieu opgeloste organische substanties
Parasiet	een organisme dat leeft ten koste van een ander organisme (gastheer) en dit laatste organisme schade toebrengt
Pellicula	de levende gelatineuze buitenste plasmalaag; de pellicula is dus geen celwand als dusdanig want deze structuur is steeds buiten de cel gelegen
Pinocytosis	het opnemen van vloeistof door een cel
Plasmamembraan	celmembraan
Pseudopodia	schijnvoetjes
Reticulopodium	zeer fijn vertakt type pseudopodium dat een fijn netwerk vormt met andere pseudopodia
Salivaria	trypanosoma die worden overgedragen via de speekselklieren van de vector
Schaaltje	celwand die een organisme nauw omsluit
Secundaire amoebiasis	wanneer de amoeben vanuit de darm in de bloedbaan terecht komen en zich via deze weg naar lever, longen, hersenen etc. verplaatsten (vaak met de dood tot gevolg)
Sporen	deze worden gevormd in het ongeslachtelijke deel van de levenscyclus en bevatten besmettelijke sporozoiëten
Sporozoiëten	besmettelijke vorm van de parasiet die wordt overgedragen dmv een vector
Sporogonie	uit de de zygote ontstaat een oöcyste door multipel deling, die talrijke sporozoiëten bevat,
Stercoraria	trypanosoma die worden overgedragen via de faeces van de vector
Symbiotisch	samenleven van twee of meer organismen die hierbij allen voordeel hebben
Systole	het plots toeklapsen van de kloppende vacuole waarbij de inhoud naar de buitenwereld wordt uitgestort
Trofozoiët	het stadium na de sporozoiët in de eerste fase van de levenscyclus van de Sporozoa
Vector	tussengastheer
Voedselvacuole	vacuole die zorgt voor de vertering van voedselpartikels

HOOFDSTUK 6: Porifera

Amoebocyten	verteren het voedsel intracellulair
Archaeocyten	omnipotente cellen
Choanocyten	een cel die rond de fagel een kraag van cytoplasma draagt
Dermale ostia	openingen in de buitenwand van de cel (poriën)
Incurrente kanalen	wanneer de buitenwanden van de vingervormige uitsteeksels zijwaarts met elkaar vergroeien, worden deze gevormd
Mesoglea	geleiachtige matrix, tussen de binnenste en de buitenste cellaag
Myocyten	contractiele cellen, dikwijls rond het osculum
Osculum	opening waardoor het gebruikte water de spons verlaat
Pinacocyten	polygonale, contractiele en plaatvormige mesenchymateuze cellen die zich langs de buitenkant en de kanalen van de spons ordenen tot een doorlopend epitheel
Porocyten	doorboorde cellen die deel uitmaken van het epidermis van de spons
Prosopylae	poriën die de lichaamswand doorboren
Skleroblasten	scheiden de spikulen af
Spongocoel	de centrale lichaamsholte van de spons

HOOFDSTUK 7: Cnidaria

Cnidoblasten	netelcellen
Epidermis	buitenste epitheellaag
Gastrale	aan de binnenzijde van gonaden als vele, kleine
Filamenten	uitsteeksels; bevatten nematocysten
Gastrale zakken	monden in de maag uit, bevatten hoefijzervormige gonaden, die zich op de bodem van deze zakken ontwikkelen.
Gastrodermis	binnenste epitheellaag
Gastrovasculaire	spijsverteringsholte
Interstitiele cellen	gelegen tussen myo-epitheliale cellen. Ze vormen voornamelijk cnidoblasten, maar vormen ook een embryonale reserve.
Kliercellen	cellen gevuld met mucuskorrels, voornamelijk op voetschijf van poliepen.
Medusa	kwallengeneratie
Marginale inkepingen	acht insnoeringen van umbrellawand
Maagsteel of manubrium	korte voortzetting van de mond
Mesoglea	steunlaag tussen epidermis en gastrodermis
Mond	enige opening van spijsverteringsholte, dus voedsel komt hier naar binnen, maar mond heeft ook de functie van anus
Myo-epitheliale cellen	spiercellen, in gastrodermis staat distale deel in voor vertering
Nematocysten	geproduceerd door netelcellen, belangrijke rol in voedselopneming en verdediging van het organisme.
Planula-larve	door geslachtelijke vermenigvuldiging ontstaan, beweegt zich voort dmv cilia.
Rhopalia	zenuwcentra

Ringkanaal	gelegen aan periferie, hierin monden de radiale kanalen uit
Statocysten	blaasvormige evenwichtsorgaanjes
Subumbrellaire musculatuur	spieren die oiv rhopalia ritmische contracties veroorzaken.
Classis Hydrozoa	waterpoliepen
Classis Scyphozoa	kwallen
Classis Cubozoa	kubusvormige meduse
Classis Anthozoa	zeeanemonen, koralen, zeewaaiers

HOOFDSTUK 8: Plathelmyntes

Acoelomaat	geen lichaamsholte
Coracodium larve	larve uit eieren van vislintworm, wordt hierna opgegeten door Copepode en zet zich hierin om tot een proceroïde larve
Cystericus	ontstaat in een vertebrate tussengastheer en bestaat uit een blaasje waarin de binnenste-buitengekeerde scolex zit, zonder staart
Cysticeroid	bestaat vooraan uit een blaasje dat de scolex van de adulte worm bevat en achteraan uit een staartachtig gedeelte dat soms de haakjes van de oncosfeer nog een tijdje blijft tonen
Diphyllobothrium latum	vislintworm
Dwarskanaal	verbinden de ventrale kanalen in proglottis
Fagocytose	kleine brokjes worden door de verteringscellen van de darm verteerd
Farynx	gespierd en uitstulpbaar met hierop volgend een darm met drie vertakte blindzakken
Genitale atrium	hier bevindt zich de penis; staat in verbinding met de buitenwereld via de genitale porus
Grote leverbot	endoparasiet, leeft in de galwegen van schapen en runderen
Haken	assisteren zuignapapparaat, staan meestal onder de vorm van een hakenkrans rostraal van de zuignappen op de scolex ingeplant
Kopganglia	gelegen onder de ogen, onderling verbonden door dwarse zenuwband en naar achteren verlengd tot twee ventraal lopende zenuwstrengen
Mannelijk stelsel	testes, verbonden met vasa efferentia, die samenkomen in twee vasa deferentia, deze lopen samen in een vesicula seminalis, die verbonden is met de penis
Mesenchym	gelegen tussen spieren en de inwendige organen; een los netwerk van stervormig vertakte cellen waarvan de uitlopers in elkaar doorlopen (syncytium)
Mesoderm	tussen ectoderm en endoderm, vervangt mesoglea
Cuticula	laag gevormd door de bovenkant van de epitheelcellen
Protonephridia	zorgt voor osmoregulatie
Microfaag	kleine organismen worden door de cilienwerking van de farynx naar binnen gedreven
Oncosfeer	ronde of ovale celmassa die aan haar achtereinde voorzien is van drie paar haakjes en die omgeven is door een of meer acellulaire membranen

Plerocercoidale larve	larve die ontstaat als de Copepode wordt opgegeten door een vis, het is eigenlijk niets anders dan de scolex van de lintworm
Procercoidale larve	bedekt met een dikke, stekelige cuticula; aan achtereind zijn er haakjes die dienst doen als vasthechtingsorgaan; aan vooreinde komt een kleine inzakking voor waarin grote kliercellen uitmonden
Protonefridium	opgebouwd uit vlamcellen, die verspreid liggen in het mesenchym en uitmonden in een sterk anasomiserend stelsel afvoerkanaaltjes, over de ganse lichaamslengte.
Regeneratievermogen	als exemplaar in kleine stukjes geneden wordt, kan elk deel uitgroeien tot een nieuwe worm
Repetierend gonadenstelsel	elke proglottis bevat een of soms zelfs twee volledige voortplantingstelsels
Scolex	lichaamsvooreinde; hier haakt de lintworm zich mee vast aan de darwand van de gastheer
Strobila	het eigenlijke lichaam, meestal lintvormig en opgebouwd uit proglottiden
Taenia solium	een van de vrij algemeen bij de mens voorkomende lintwormen met als tussengastheer varken, hond of kameel
Vagina	deze mondt uit in het genitale atrium en eindigt in de bursa copulatrix.
Vlamcellen	hol, vertonen in hun lumen een vlamvormig penseel van samengeklitte flagellen; onttrekt water en afvalstoffen aan het mesenchym. voornaamste functie is de regeling van osmotische druk
Vrouwelijk stelsel	bestaat uit twee ronde ovaria, deze staan in verbinding met twee oviducti, op het verloop van deze oviducten monden talrijke dooierklieren (vitellarium) uit, de oviducten komen uit in het genitale atrium

HOOFDSTUK 9: Nemathelminthes

Autoheteroxeen	directe overdracht van gastheer tot gastheer.
Chemoreceptoren	receptoren die chemische prikkels opvangen en verwerken. Deze hebben trouwens meestal 2 laterale zijorganen genaamd de amfiden die een spleetvormige, cirkelvormige, spiralige of puntvormige opening hebben.
Ductus ejaculatorius	het achterste deel van het vas deferens dat gespierd is. Deze mondt uit samen met de einddarm in de cloaca.
Elefantiasis	olifantsziekte veroorzaakt door <i>Wuchereria bancrofti</i> (6.4 pg 11)
Fasmiden	deze worden eveneens in de staartstreek aangetroffen en zijn unicellulair. Hebben waarschijnlijk een sensorische functie en spelen mogelijk een rol bij de voortplanting.
Gevoelsreceptoren	receptoren die gevoelsprikkels opvangen en verwerken.
Hermafroditisme	de gonaden produceren eerst spermatozoa en daarna eieren. (proterandrie)
Heteroxeen	soorten die minstens één gastheer nodig hebben.
Homoxeen	soorten die slechts 1 gastheer nodig hebben.

Hypertrofie	abnormale toeneming in omvang en gewicht van een orgaan zonder celvermeerdering
Kosmopoliet	over heel de wereld te vinden. Bij de Nematoda is dit voornamelijk in de gematigde klimaatgordel.
Laterale lijsten	hierin liggen alle celkernen van het epitheel geconcentreerd. De laterale lijsten puilen uit naar binnen toe in de pseudocoel en zijn het sterkst ontwikkeld t.o.v. de dorsale en ventrale lijsten.
Metaboliëten	stoffen die de wormen afscheiden. Enerzijds kunnen er vergiftigingsverschijnselen erdoor optreden, anderzijds werken ze ook immuniserend waardoor overbesmetting vermeden wordt.
Microfilaria	dit zijn kleine wormpjes die sommige parasitaire Nematoda produceren die zich verder dienen te ontwikkelen in een tussengastheer.
Nematoda	spoelwormen
Ovipaar	eileggend
Parthenogenese	voortplanting dmv. vrouwelijke gameten die zich tot zygote omvormen zonder tussenkomst van mannelijke gameten. Waarbij dochterindividuen klonen zijn van de moederindividu's. Door een sporadische reductiedeling is het mogelijk dat haploïde mannetjes ontstaan.
Pseudocoel	lichaamsholte bij de Nematoda
Pseudopodiale uitstulpingen	uitstulpingen in de vorm van een schijnvoetje.
Retrofectie	de larven zullen ter plaatse in de perianale streek uit de eieren sluipen en langs de aars weer de darm bereiken.
Roofnematoden	deze slikken hun prooitjes volledig in of rijten ze aan stukken en zuigen ze leeg.
Saprofagen	deze zuigen met hun sterke pharynxspieren detritus, verrotte orgaangedeelten, gemengd met bacteriën, gisten en hyphae op.
Staafjeszoom	de wand van de middendarm bestaat uit een enkele cellaag; de binnenzijde van dit epitheel vertoont een duidelijke "staafjeszoom" die dient voor resorptie.
Staartklieren	nematoda hebben 3 grote terminale staartklieren die voorkomen bij vele vrij levende vormen en die een belangrijke rol spelen bij de verankering v.h. organisme.
Tripoblast	in het bezit van 3 kiembladen
Zoöparasitaire vormen	deze gebruiken andere dieren als voedsel.

HOOFDSTUK 10: Mollusca

Bentisch	levend op de bodem van de diepzee
Boccale ganglia	liggen in de achterwand van de mondholte, innervieren mond, radula en oesofagus
Byssusdraden	helpen met het vasthechten aan rotsen, stenen, ... bestaan uit proteïnen en looiende stoffen
Dentrale ganglion	zie ganglion
Derebrale ganglia	liggen boven de oesofagus, eruit vertrekken zenuwen naar de organen van de kop

Classis Bivalvia	mossels
Classis Cephalopoda	inktvisen
Classis Gastropoda	slakken
Ctenidia	kiewen
Exhalerende sifon	uitstroomopening, dorsaal vanachter op de mantelrand gelegen
Filamenten	vingervormige uitstulpingen van de lichaamswand in de mantelholte (een kieuw bestaat uit 2 rijen filamenten)
Ganglion	structuur in het zenuwstelsel dat opgebouwd is uit zenuwcellen
Glocidiumlarve	larve van de zoetwatermossel
Groeilijnen	cirkels aan het schelpoppervlak, ontstaan doordat de groei van de schelp periodiek gebeurt
Haemocyanine	respiratorische bloedkleurstof, is blauw in geoxydeerde toestand
Hypostracum	(=parelmoerlaag) binnenste laag van de schelp, bestaat uit loodrecht aan de lengteas gerangschikte kalkkristallen, afgescheiden over gans het manteloppervlak
Inhalerende sifon	instroomopening, gelegen onder de exhalerende sifon
Interfilamentbruggen	weefselbruggen tussen filamenten
Interlamellaire bruggen	weefselbruggen tussen lamellen
Interlamellenbrug	weefselbrug tussen lamellen
Lamel	dunne, plaatachtige structuur
Ligament	sluitband, plaats waar beide schelphelften aan mekaar vastzitten
Operculum	slijmprop of dekseltje waarmee de schelopening kan afgesloten worden
Ostia	meervoud van ostium, mondachtige opening; bij arthropoden: opening in het hart waardoor bloed in de pericardiale ruimte stroomt; bij sponzen: opening van de buitenkant naar de lichaamsholten toe, waardoor water naar binnen stroomt
Ostracum	middelste kalklaag van de schelp, bestaat uit loodrecht op de lengteas gerangschikte kalkkristallen, afgescheiden door mantelcellen nabij de buitenste mantelrand
Pariëtale ganglia	liggen in de ingewandenzak, innervieren de kieuwen, de mantel, de darm, het perikard en het urogenitaal stelsel
Pedale ganglion	ganglion dat gelegen is in de voet, liggen onder de cerebrale ganglia, innervieren de schelpspieren en de voet
Pedale zenuwen	zenuwen die gelegen zijn in de voet
Pelagisch	zwemmend of zwevend in de midden- en oppervlaktelagen van de zee
Pericard	met vloeistof gevulde holte, waarvan de wand uit mesoblastisch epitheel bestaat, het hart is een uitzakking van de pericardwand
Periostracum	buitenste eiwitachtige laag van de schelp, afgescheiden door de buitenste mantelplooi, hoornige laag
Pleurale ganglia	liggen achter de cerebrale ganglia, innervieren de mantelrand
Pleurale zenuwen	zenuwen die gelegen zijn in de longvliezen
Radula	chitineus plaatje waarop talrijke dwarse rijen chitineuze tandjes staan ingeplant, kan als een rollende band over het substraat bewegen en zo voedsel afschrapen of afbijten

Spijsverteringsklieren	produceren enzymen voor de vertering in de maag, absorberen het grootste deel van de voorverteerde voedselbrij uit de maag en verteren die intracellulair
Streptoneurie	(=chiastoneurie) pleuropariëtale zenuwstreng, die gelegen is in een 8-vorm
Trochoforalarve	vrijzwemmend, in de diepzee levend, larvaal stadium van de annelida en sommige mollusca
Umbo	top van de schelp, oudste deel van de schelp, anterodorsaal gelegen
Veligerlarve	2de larvaal stadium van sommige mollusca, gevormd uit de trochoforalarve
Viscerale ganglion	ganglia die gelegen zijn in alle interne organen
Voet	uitgroei van de romp, dicht achter de kop, kan vingervormig zijn of de hele ventrale zijde innemen, dient om te kruipen, graven en zwemmen

HOOFDSTUK 11: Annelida

Chloragogeencellen	deze liggen rond de darm en kunnen nutriënten opslaan en stikstofhoudende afvalstoffen concentreren.
Circulaire spierlaag	spierlaag helemaal rond de doorsnede => om dikker dunner te worden
Clitella	een zadelstuk dat een rijk sereet af scheidt.
Coelomata	dieren in het bezit van een coeloomholte.
Contractieel dorsaal bloedvat	bloedvat dat voor contractie zorgt.
Cuticula	een specialisatie van epitheelweefsel aan een vrij oppervlak van het epitheel (aan de buitenkant). Dit is een beschermende laag, afgescheiden door de epitheelcellen. Ze kan gelaagd zijn en veel dikker dan de vormende epitheelcellen. Vooral bij invertebraten aan te treffen. Bestaat uit dood materiaal.
Episfeer:preoraal	aan de mondopening (=vooraan)
Ganglion	een zenuwknoop of opeenhoping van zenuwcellen buiten het centrale zenuwstelsel.
Gesegmenteerd	het bevatten van segmenten
Hersenganglion	ganglion in de hersenen
Hyposfeer:postoraal	aan de anus (= achteraan)
Lateroventraal nephridioporus	uitmonding van het nephridiaal kanaal
Longitudinale spierlaag	overlangse spierlaag => langer en korter worden
Mesenteria	het binnenste gedeelte van het mesoderm waar de darm aan het coeloom mee vast hangt..
Metanephridia	maakt deel uit van het uitscheidingsstelsel. Deze verwijderen afvalstoffen uit het coeloomvocht en uit het bloed.
Metanephridium	een excretiekanaal met een open begingedeelte.
Metatrochophora	een verder ontwikkelde vorm van een embryonale polychaeta welke een episfeer en een hyposfeer heeft. Deze larve blijft nog zwemmen
Nephridiaal kanaal	buisvormige excretie kanalen die behoren tot het excretiestelsel of nephridium
Prostomium	het gedeelte voor de mondopening. (maw. kopsegment)

Protonephridium	een excretorisch buisje met aan gesloten begin een vlamcel.
Prototroche	trilharenkrans die verdeeld is in episfeer en hyposfeer
Pygidium	eindsegment, welke niet gemetameriseerd is
Segment	deel van de worm waar het lichaam regulier en kruiselings verdeeld is
Segmentaal gangli	ganglion in de segmenten.
Septa	tussenwanden (meervoud van septum)
Septum	of dissepiment is een scheidingswand tussen 2 delen.
Setae	lichaamsaanhangsels onder de vorm van kleine, chitineuze borstelharen
Solenocyten	plaats waar de protonefridiale buisjes eindigen.
Somatopleura	coeloomblad dat naar de buitenzijde van de coeloomholte gelegen is, wordt ook wel als pariëtaal blad vernoemd.
Splanchnopleura	blad van het coeloom dat naar de binnenkant van de coeloomholte gelegen is, langs de zijde van de darm. Ook bekend als visceraal blad.

HOOFDSTUK 12: Arthropoda, inleiding

“Dag-ogen”	bijnaam van appositieogen.
“Nacht-ogen”	bijnaam van superpositieogen.
Abdomen	de achterlijfstreek die gevormd wordt door een aantal gedifferentieerde segmenten.
Accessorische klieren	hier elke klier die geen zuiver reproductieve functie heeft.
Acron	het presegmentale gedeelte van het lichaam, dat meestal ogen draagt; koplapje.
Ametabool	de larven lijken zeer sterk op de adulten. Het enig verschil kan liggen in de ontwikkeling der reproductieve organen, de externe genitalia, of een aantal details zoals de segmentatie der antennen en de cerci, of de chaetotaxie.
Ammonotelic organisms	organismen die het grootste deel van hun stikstofhoudende afvalproducten afscheiden als ammoniak.
Anabiosis	sterk gereduceerde metabolische activiteit waarbij organismen lange periodes van ongunstige omstandigheden kunnen overleven.
Anecdysis	het levensstadium dat sommige arthropoden bereiken, waarin geen vervellingen meer plaatsvinden, m.a.w. deze dieren hebben hun maximale grootte bereikt.
Annulus	een verdikte ring waarin het tympanum der landarthropoden opgespannen is.
Antennen	voelsprieten; het paar zintuigorganen op de kop.
Apolysis	het ontstaan van een ruimte tussen de epidermis en de cuticula
Appositieoog	type van facetoog waarbij het rhabdium tot tegen de kristalkegel reikt en het pigment egaal over de pigmentcellen verspreid is. De naast elkaar liggende ommatidia zijn hier optisch van elkaar geïsoleerd. Elk ommatidium vormt een deelbeeld van de omgeving. Deze ogen geven een maximale resolutie, daar deze beelden gescheiden blijven.

Bevruchting	proces van de samensmelting van een zaadcel met een eicel, dat leidt tot de vorming van een zygote en uiteindelijk de ontwikkeling van een embryo. Gebeurt hier steeds inwendig via rechtstreekse copulatie, ofwel via vorming van een spermatofoor die het wijfje opneemt.
Blaas	een differentiatie van het laatste deel van de tubulus.
Boeklongen	komen voor bij de arachniden; bestaan uit een aantal dunne, cuticulaire platen, die als bladen van een boek opeen liggen en omgroeid worden door een instulping van de lichaamswand. Ze staan in verbinding met de buitenwereld door een smalle spleet zodat de lucht tussen de platen kan circuleren. Aan de kant van de lichaamsholte wordt bloed tussen de platen gestuwd zodat gasuitwisseling mogelijk is.
Buizen van Malpighi	zeer lange, dunne sterk gekronkelde darmuitstulpingen, die tussen de weefsels en in de hemolymfe liggen, en die waarschijnlijk van ectodermale oorsprong zijn. Het zijn uitscheidingsorganen van afvalproducten t.g.v. de stofwisseling. (cf. nieren en (meta)nephridia)
Centraal zenuwstelsel	ontstaat uit ectodermale cellen; per segment wordt ventraal een paar ganglia gevormd, die door longitudinale en dwarszenuwen met elkaar verbonden zijn. Vanuit de ganglia vertrekken zenuwen naar de spieren van aanhangsels en organen.
Cephalon	de kopstreek die gevormd wordt door een aantal gedifferentieerde segmenten.
Cephalothorax	deze term wordt gebruikt wanneer de kopstreek en de middenstreek één geheel vormen.
Chemoreceptoren	het neuron dat hiermee in verbinding staat gaat een prikkel ontvangen en doorgeven wanneer de receptor in contact komt met een stof die bepaalde chemische eigenschappen bezit.
Cl. Arachnida	meestal landbewonende, luchtademende cheliceraten met een gesegmenteerd of ongesegmenteerd opistosoma dat echter geen extremiteiten draagt. (= spinachtigen)
Cl. Chilopoda	lichaam dorsoventraal afgeplat, met variabel aantal segmenten; één paar poten per segment; lange, dunne antennen; een paar mandibula en twee paar maxillae, maar tweede paar vergroeid tot een onderlip; poten van het eerste lichaamssegment omgevormd tot gifklauwen.
Cl. Diplopoda	lichaam (2 mm - 30 cm) met variabel aantal segmenten met twee paar poten per segment (eigenlijk diplosegmenten). Kop met eenvoudige ogen en korte antennen; een paar mandibula; een paar maxillae vergroeid tot een z.g. gnathochilarium; collum (halssegment) pootloos. (= miljoenpoten)
Clava	een paar typisch chemosensorische organen bij de Tardigrada.
Copulatieorgaan	een orgaan dat gebruikt wordt om te copuleren; hier ook een gespecialiseerd orgaan waarmee het mannelijk individu de spermatofoor in de vrouwelijke geslachtsopening brengt.
corneagene cellen	vier omgevormde epidermiscellen. Ook wel lenscellen genoemd.

Corpora allata	klieren, dicht bij de corpora cardiaca gelegen, die zelf hormonen produceren, en die (samen met de prothoracale klieren) een voorname rol spelen bij groei, vervelling en metamorfose.
Corpora cardiaca	bij Insecta; hier worden de hormonen van de neurosecretorische cellen van het hersenganglion opgestapeld.
Cryptobiosis	extreme vorm van anabiosis waarbij geen externe tekens van metabolische activiteit meer worden waargenomen.
Cuticula	een meerlagige structuur aan de buitenzijde van de epidermis die hard, chemisch zeer resistent en vrijwel onvervormbaar is, en die steun verleent aan het lichaam als exoskelet. In de cuticula kunnen zowel poriën als setas aanwezig zijn. Van buiten naar binnen bestaat de cuticula uit een epicuticula, een exocuticula, en een endocuticula (deze twee laatste vormen samen de procuticula).
Deutocerebrum	deel van het hersenganglion dat overeen stemt met het segment dat de tweede aanhangsels vormt; innerveert de antennen; ontbreekt bij de Cheliceriformes.
Diffusie	het passieve transport van stoffen langs een concentratiegradiënt.
Diplosegmenten	dubbele segmenten die ook twee paar ganglia, ostia, stigmata hebben.
Diverticula	blindeindigende klieren, die ontstaan als uitstulpingen van de middendarm (Crustacea) of uit dooierrijke entodermzakjes (Chelicerata).
Dorsaal bloedvat	een contractiel bloedvat gelegen aan de rugzijde van het organisme.
Dwarszenuwen	zenuwen die zich dwars op de lichaamsas bevinden.
Ecdysis	het afwerpen van het exoskelet wanneer hieronder reeds een nieuwe cuticula gevormd is.
Endocuticula	dikke, elastische, ongekleurde structuur; opgebouwd uit verschillende amellaire lagen (onder een hoek van 45 - 60°), chitinelagen en arthropodinelagen.
Endopodiet	de inwendige distale as op de protopodiet.
Endoskelet	een soort inwendig skelet, gevormd door apofysen of apodemata (instulpingen van de cuticula naar de buitenzijde toe), ter versteviging van de gehele skeletstructuur of als aanhechtingsplaats voor spieren.
Epicuticula	zeer dun; van buiten naar binnen: een cement-, een was-, een lipiden- en een roteïnenlaag (met cuticuline ofwel lipoproteïne als hoofdbestanddeel).
Exocuticula	hardste laag van de drie; afwisselende lagen van chitine en sclerotine.
Exopodiet	de uitwendige distale as op de protopodiet.
Exuvia	de afgestroopte cuticula (afgeworpen tijdens de ecdysis).
Facetogen	samengesteld uit een groot aantal ommatidia. Men onderscheidt twee types van ogen, nl. het appositieoog en het superpositieoog.
Farynx	deel van het spijsverteringsstelsel dat voor de slokdarm komt.
Fotoreceptoren	ocelli en facetogen; lichtgevoelige sensilla.

Ganglia	zenuwknopen die intermediaire verbindingen vormen tussen verschillende neurologische structuren van het lichaam.
Gehoororganen	bij landarthropoden; gesitueerd op de abdominale segmenten of op poten (bij insecten). Meestal een dunne, cuticulaire membraan (tympanum), opgespannen in de annulus. Luchttrillingen worden via het tympanum overgedragen op sensibele zenuwen. Deze gehoororganen zijn gevoelig voor intensiteiten en duur der lichttrillingen, maar herkennen geen frequenties.
Gelijkvormig	van gelijke vorm, doch de grootte kan verschillen.
Genitaal atrium	een ectodermale instulping van de lichaamswand, die naar de gonoducten toegroeit. Hierin mondt de afvoergang der gonaden (mannelijk of vrouwelijk) uit.
Gescheiden geslachten	een specimen van een soort met gescheiden geslachten is mannelijk of vrouwelijk, nooit beide (tenzij bij mutaties e.d.)
Gonoducten	kanaaltjes die de geproduceerde reproductiecellen naar hun doel leiden.
Hart	een specialisatie van het dorsaal bloedvat bij Arachnida, Crustacea en Myriapoda.
Hemimetabool	de insecten ondergaan een incomplete metamorfose. Er is geen pop stadium. Het grootste verschil ligt in de ontwikkeling der vleugels en genitalia.
Hemocoel	een lichaamsholte waarin het bloed vrij circuleert.
Hemocyanine	hemocyanine heeft een vergelijkbare werking als hemoglobine met als grote verschil, dat hemoglobine een ijzer-ion heeft en hemocyanine een koper-ion in de plaats. Hemocyanine is efficiënter in koude omgevingen met weinig zuurstof.
Hemoglobine	een eiwit dat in het bloed voorkomt, meestal in rode bloedcellen, en dat verantwoordelijk is voor het transport van O ₂ en CO ₂ door het bloed.
Holometabool	de insecten ondergaan een complete metamorfose. De morfologie der adulten is compleet verschillend met die der larvale stadie, die ocelli noch facetogen bezitten. Er is een popstadium dat meestal onbeweeglijk is en waarin de eigenlijke transformatie plaatsvindt. Holometabolisme heeft het voordeel dat larven en adulten ander voedsel kunnen vergaren en dus een andere leefomgeving kunnen bezetten.
Hormonen	chemische stoffen, welke een zeer specifieke uitwerking op de organen en weefsels van het lichaam uitoefenen, zowel in de zin van aanzetten als van afremmen. Deze hormonen worden via de Nervus corporis cardiaca naar twee orgaantjes, de corpora cardiaca, afgevoerd.
Insecta-Myriapoda	staafpoot bestaat uit slechts één enkele reeks podomeren, waarop wel beweegbare lobben, endieten of exieten, kunnen ontstaan. Eénassig, doch niet homoloog met Arachnida.
Juveniel hormoon	samen met ecdyson het hormoon dat een rol speelt bij de metamorfose; wordt afgescheiden door de pro-thoracale klieren.

Kieuwen	van veel bloed voorziene, dunne, bladvormige, boomvormige vertakte of filamenteuze uitstulpingen van de cuticula op de carapax, op de poten of op andere aanhangsels. Ze baden in een continue waterstroom, zodat de gasuitwisseling gemakkelijk kan geschieden doorheen hun zeer dunne cuticula.
Kristalkegelcellen	zie vitrellae.
Larvaal	nog niet volgroeid; stadia voor dat van adult.
longitudinale zenuwen	zenuwen gelegen langs de lichaamsas.
Mechanoreceptorisch	contact met substraat of trillingen registrerend.
Mesenteron	middendarm, van entodermale oorsprong; meestal monden hier de diverticula in uit.
Metamorfose	hormonaal geregelde gedaanteverwisseling; volledige inwenge en uitwendige verandering van het specimen tijdens de laatste vervelling van larve tot adult.
Mozaïekbeeld	het geheel van de deelbeelden der ommatidia.
Nefrocyten	gespecialiseerde cellen, verspreid in de bloedbaan en in de hemocoel (o.a. als pericardcellen), die bepaalde stoffen kunnen opstapelen en terug afgeven. Men neemt aan dat zij b.v. colloïdale deeltjes door microfagocytose kunnen opnemen en het bloed aldus zuiveren van vreemde partikels en gifstoffen.
Nervi ocelli	drie zenuwen die vooraan het protocerebrum naar de ocelli vertrekken.
Nervus opticus	zenuw die de facetogen verbindt met de lobi optici van het protocerebrum.
Neurosecretorische centra	kernen waar bepaalde hormonen geproduceerd worden.
Ocelli	enkelvoudige, lichtgevoelige organen; bestaan uit een lens (een doorschijnend deel van de cuticula), waaronder een aantal lichtgevoelige fotoreceptorcellen zitten, die de lichtprikkel via een zenuw transporteren naar het protocerebrum. Ze vormen geen exact beeld, zijn wel gevoelig voor verandering in lichtintensiteit.
Oesofagus	deel van het spijsverteringsstelsel dat als slokdarm fungeert.
Ommatidium	optische eenheid; bestaat uit een doorzichtige cuticulaire lens, afgescheiden door de corneagene cellen. Hieronder liggen de vitrellae. Onder deze vitrellae liggen de retinullacellen. Het geheel van is omringd door pigmentcellen.
Onychophora	wormachtige organismen; lang cilindrisch lichaam (1,4 - 15 cm) zonder uitwendig zichtbare segmentatie, met een groot aantal poten (14 - 43 paar). Leven in tropische gebieden.
Opisthosoma	het achterste gedeelte van het lichaam der Arachniden. (zie abdomen)
Orale styletten	een naaldvormig voorwerp; gebruikt voor verschillende onderdelen van borende monddelen; wordt gebruikt door de Tardigrada om de celwand te doorboren en zo de sappen van planten en dierlijke cellen op te nemen.
Orgaan van Johnston	komt voor in de basis van de antennen der insecten; het registreert de ruimtelijke oriëntatie der antennen.
Ostia	met kleppen afsluitbare openingen van het dorsaal bloedvat.
Ovaria	de vrouwelijke gonaden; produceren eicellen.

Ovipaar	eileggend.
Ovovipaar	volgroeide embryo's barend.
Pentastomida	parasitair in gewervelde dieren; sterk gereduceerd wormvormig lichaam (2 - 13 cm) als aanpassing aan parasitaire levenswijze. Twee paar lobachtige poten, vaak gereduceerd zodat slechts de klauwen overblijven.
Pereion	bestaat uit zeven segmenten (somieten) die elk een paar ééntakkige aanhangsels dragen: de pereiopoden. Die zeven segmenten worden pereomeren genaamd. Aan de zijkant van de pereiomeren hangen de zogenaamde epimere platen. (zie thorax)
Pericardiaal	het hart omringend; in de omstreken van het hart.
Pigmentcellen	kleurgevoelige cellen.
Pleon	bestaat uit zes segmenten, waarvan de eerste drie, de pleonieten, het pleosoom vormen, elk met een paar tweetakkige pleopoden, en de laatste drie het urosoom, dat op zijn beurt gewoonlijk drie paar één- of tweetakkige uropoden draagt. (zie abdomen)
Pleuriet	de plaat of het scleriet, aan weerszijden van een lichaamssegment, dat de verbinding vormt tussen tergiet en sterniet.
Postecdysis	de fase die volgt op het afwerpen van het exoskelet, waarin chemische processen de nieuwe cuticula verharderen, zodat opnieuw een stevig exoskelet gevormd wordt.
Postoesofageale ganglia	de zenuwknopen gelegen achter de oesofagus (meer naar de achterzijde van het lichaam toe). vaak versmelten ze tot één enkel postoesofageaal ganglion, met een hersenganglion verbonden door een perioesofageale ring.
Postorale aanhangsels	aanhangsels betreffende of bij de achterzijde.
Proctodaeum	een ectodermale instulping van het achterste gedeelte van het embryonale voedingskanaal.
Proecdysis	de voorbereidende fase die voorafgaat aan het afwerpen van het exoskelet.
Proprioreceptoren	sensilla die de relatieve positie van de aanhangsels en segmenten ten opzichte van mekaar registreren, en dus zeer belangrijk zijn bij de voortbeweging.
Prosoma	zie cephalon.
Protocerebrum	deel van het hersenganglion dat overeen stemt met het segment dat de ogen vormt; hier bevinden zich de voornaamste associatiecentra, en het staat in verbinding met de oogzenuwen: de nervi ocelli en de nervus opticus. Ook liggen hier de neurosecretorische centra.
Protopodiet	de naam voor de twee basisleden van de splijtpoot.
Pygidium	het achterste gedeelte van het lichaam der Trilobita (zie abdomen).
Receptaculum seminis	verwijding van de gonoducten;
Rectale klieren	klieren aan het einde van de het spijsverteringsstelsel (het rectum), waar ze water en nutriënten terug resorberen.
Rectum	einddarm, embryonaal ontstaan uit het proctodaeum; zijn epitheel is dus ook voorzien van een cuticula.

Retinullacellen	5 - 8 lichtgevoelige cellen met een rhabdoom.
Rhabdoom	kleine uitstulpingen van de mediane rand der retinullacellen; staat in verbinding met de oogzenuw.
Sacculus	een dunwandige eindzak die uitmondt in de tubulus.
Segmentale bloedvaten	speciale bloedvaten die vanuit het dorsale bloedvat (of hart) vertrekken naar bepaalde organen.
Segmenten	onderdelen van het insectenlichaam waaruit men zich het dier opgebouwd kan denken. Voor de vorming van kop, borststuk (thorax) en achterlijf zijn steeds een aantal segmenten samen versmolten om deze lichaamsdelen te vormen. Vooral in de thorax en het achterlijf zijn de segmenten vaak nog gemakkelijk te herkennen; bij de kop zijn ze sterk van vorm veranderd en versmolten.
Sensilla	individuele of tot organen gegroepeerde zenuwcellen die een specifieke functie verrichten (foto-, mechano-, chemo-, thermo-, hydroreceptoren e.a.). De meeste van deze receptoren zijn cuticulaire structuren (o.a. uitstulpingen, poriën, spleten om de ondoordringbare cuticula zelf toch sensibiliteit te geven).
Sensillum campaniformium	een type van sensilla dat buigingen, strekkingen en beweging van de cuticula registreert door soepele, meestal ovale, stukjes cuticula verbonden met een sensibele zenuwcel.
Setae	borstelharen; cuticulaire uitstulpingen die inwendig in verbinding staan met een sensorisch neuron. Dit type van sensilla heeft een mechanoreceptorische of een chemoreceptorische functie. In dit laatste geval (wat veel voorkomt op de monddelen) hebben de setae een permeabele cuticula.
Sinusklieren	bij Crustacea; zie verder corpora cardiaca.
Sinussen	onderverdelingen van de hemocoel.
Splijtpoot	poot der Crustacea; twee-assig aanhangsel, bestaande uit een protopodiet, exopodiet, en een endopodiet.
Statocyst	bij de Crustacea; een zakvormige met vocht gevulde instulping van de lichaamswand. In deze holte rusten een aantal statolieten.
Statolieten	gespecialiseerde cellen op de uitlopers van sensibele zenuwcellen. Hun bewegingen lichten het dier in over zijn ruimtelijke houding.
Sterniet	de plaat of het scleriet aan de onderzijde van een lichaamssegment.
Stigma	ademhalingsopeningen in de cuticula van Arachnida, Myriapoda, en Insecta. Bij deze laatste groep zijn ze voorzien van kleppen die geopend en gesloten kunnen worden.
Stomatogastrische zenuwen	zenuwen naar de mond, de zintuigen rond de mond en naar de voordarm. Ze vertrekken vanuit het tritocerebrum.
Stomodaeum	het voorste gedeelte van het embryonale voedingskanaal, gevormd door een instulping van het ectoderm.

Subphylum Chelicerata	fossiele en recente arthropoden zonder antennen en mond auworganen, maar waarvan het eerste paar extremiteiten is omgevormd tot een grijporgaan, de z.g. cheliceren.
Subphylum Crustacea	meestal waterbewonende arthropoden met twee paar antennen, met kauwende monddelen (mandibula) en ademend door kieuwen, die ontstaan als uitstulpingen van de lichaamswand of van de extremiteiten. (= schaaldieren)
Subphylum Insecta	meestal landbewonende, door tracheeën ademende arthropoden, met duidelijke lichaamsindeling in kop, borst en achterlijf; een paar antennen, drie paar looppoten en meestal twee paar vleugels.
Subphylum Myriapoda	hoofdzakelijk landbewonende, door tracheeën ademende arthropoden met een paar antennen en met mandibula. Het lichaam is onderverdeeld in een kop en een lange romp bestaande uit een groot aantal segmenten met aanhangsels.
Superpositieoog	type van facetoog waarbij het rhabdium niet tot tegen de kristalkegel reikt, en het pigment proximale en distale geconcentreerd is in de pigmentcellen. Hier kan een lichtstraal, invallend door de cornea van een ommatidium, ook het rhabdium van een naburig ommatidium treffen en aldus een prikkelversterking teweegbrengen. Er worden dus meer prikkels geïnduceerd op de retina, waardoor deze lichtgevoeliger wordt. Het oplossend vermogen daalt echter, waardoor de beelden minder duidelijk worden. Elk ommatidium vormt nu een deelbeeld van de omgeving, waarbij het gezichtsveld van verschillende ommatidia elkaar overlapt. Hierdoor zijn ze uitermate geschikt om beweging waar te nemen.
Sympodiet	zie protopodiet.
Taenidia	spiraalvormige verdikkingen in het inwendige van de tracheeën, ontstaan uit de exocuticula.
Tagmata	lichaamszones welke bestaan uit meerdere segmenten die tot één geheel versmelten. Meestal bestaat het lichaam uit drie dergelijke lichaamszones, nl. kop, middenstuk en achterlijf. (zie segmenten)
Tardigrada	primitieve organismen; zeer klein (0,1 - 1,2 mm), geled, cilindrisch lichaam met vier paar stompe pootjes met grote klauwen. Aquatisch of semiaquatisch. (= Beerdiertjes)
Telson	het laatste (en achterste) lichaamssegment; staartstukje.
Tergiet	de plaat of het scleriet, dat de dorsale zijde van een lichaamssegment vormt.
Testes	de mannelijke gonaden; produceren zaadcellen.
Thorax	de middenstreek van het lichaam die gevormd wordt door een aantal gedifferentieerde segmenten.
Tracheeën	komen voor bij sommige Arachnida, de Myriapoda en de Insecta; buisvormige, zeer sterk vertakte instulpingen van de lichaamswand, die tussen de weefsels dringen. De structuur der tracheeën verschilt tussen de verschillende groepen.
Tracheeëineindcellen	cellen die de tracheolen omringen.
Tracheolen	de fijnste vertakkingen der tracheeën.

Tracheolencel	zie tracheeëneindcel.
Trechter	een labyrint van kleine openingen, al dan niet van trilharen voorzien, dat afvalstoffen filtert.
Trilobita-Arachnida	staafpoot - bij Trilobita en Merostomata kan op de dorsale zijde van de protopodiet, die slechts uit één lid bestaat (coxa genoemd) een uitgroei, of epipodiet, staan. Twee-assig, doch niet homoloog met Crustacea - bij Arachnida komt geen epipodiet meer tot ontwikkeling, zodat we hier steeds een éénassig aanhangsel hebben.
Trilobitomorpha	uitgestorven soorten; zeer primitieve, mariene arthropoden, die hun loeitijd kenden tijdens het Cambrium. hun lichaam is reeds onderverdeeld in drie zones, maar alle extremiteiten en aanhangsels zijn nog gelijkvormig. Tevens bezitten ze een paar antennes.
Tritocerebrum	deel van het hersenganglion dat origineel ligt in het segment dat de tweede aanhangsels vormt; hieruit vertrekken o.a. zenuwen naar het spijsverteringstelsel en de stomatogastrische zenuwen.
Tubulus	een dikwandig, gekronkeld afvoerkanaal.
Tympanum	een andere naam voor het dunne, cuticulaire membraan dat deel uitmaakt van het gehoororgaan der landarthropoden. Het ligt nauw tegen een luchtzak (of tracheeënblaas) zodat het aan beide zijden omringd is door lucht en dus vrij kan trillen.
Uricotelic organisms	organisme die vooral urinezuur afscheiden, aangezien ze zuinig moeten omspringen met water (de verdunningsoplossing bij uitstek voor ammoniak).
Vesicula seminalis	verwijding van de gonoducten;
Vitellae	vier verlengde cellen, die een kristalkegel afscheiden.
Voordarm	ontstaat embryonaal uit een stomodaeum; kan zich differentiëren tot een farynx en een oesofagus en tot gespecialiseerde organen zoals zuigpomp, krop en spiermaag; afgeleidend met een cuticula (cf. zijn ectodermale oorsprong).

HOOFDSTUK 13: Arthropoda, Arachnida

Chelicerae	aanhangsels van het eerste kopsegment
Cheliceren	de kaken van een spin
Cribellum	een paar spintepels omgevormd tot een ovale zeefplaat.
Gnathosoma/Capitulum	deel van het lichaam waar de monddelen ingeplant staan.
Gnatobasen	kauwplaten
Hemorrhagisch	veroorzaakt lokale necrose. (ongecontroleerde celdood)
Hypostoom	een ongepaard uitsteeksel, dat van rijen achterwaarts gerichte tanden voorzien is en dat dient om de teek te verankeren in de wond
Looppoten	aanhangsels van de 3 ^{de} - 6 ^{de} segmenten

Neurotoxisch	veroorzaakt een verhoogde presynatische neurotransmitter afscheiding, waardoor o.a. veroorzaakt hypersensibiliteit optreedt.
Opisthosoma	het abdomen (tussen borst en bekken)
Opisthosoma	sterk verkort achterlijf, vergroeid met het podosoma.
Pedipalpi	aanhangsels van het tweede segment
Podosoma	het achterste deel van het prosoma dat de vier paar looppoten draagt.
Prosoma	voorste deel van het lichaam. (enkel bruikbaar voor spinachtigen)
Rostrum	dorsaal dekplaat voor de cheliceren en de pedipalpi.
Spermatofoor	een hoeveelheid spermacellen verpakt in een gelatineus materiaal.
Spintepes	gelede buisjes ontstaan uit de aanhangsels van het 10 ^{de} en het 11 ^{de} segment.
Stridulatie	geluid maken door lichaamsdelen tegen elkaar te wrijven.

HOOFDSTUK 14: Arthropoda, Crustacea

Antennae	kopaanhangsel, gezien bij Nephrops norvegicus: 2 basisleden + exopodiet + veelledige gesel
Antennulae	kopaanhangsel, gezien bij Nephrops norvegicus: 3-ledige basis + 2-takkige gesel
Artrobranchiën	kieuwen vastgehecht op articulaire membraan tussen lichaamswand en poot, gezien bij Nephrops norvegicus
Branchiopoda	classis van Crustacea, bv. pekelkreeftje, watervlo
Cardiaal	aan de cardia, de mond van de maag
Cephalon	kop
Cephalothorax	kop die vergroeid is met enkele borstsegmenten
Decapoda	ordo van Malacostraca (classis van Crustacea), krabben en kreeften
Excretieklier	antenneklier, gezien bij Nephrops norvegicus
Hemocoel	hart + bloedvaten + bloedsinussen, gezien bij Crustacea
Hemocyanine	bloedkleurstof, gezien bij Crustacea
Hersenganglion	zenuwknoop, ontstaan uit ganglia van segmenten 1-3, verbonden met suboesofageaal ganglion, gezien bij Crustacea
Isopoda	ordo van Malacostraca (classis van Crustacea), pissebedden
Malacostraca	classis van Crustacea, bv. vlokreeften, strandvlo, pissebed, lichtgarnalen, krabben, kreeften
Mandibula	kopaanhangsel, gezien bij Nephrops norvegicus: kauwplaat + 3-ledige taster (omgevormde endopodiet), geen exopodiet
Maxilla	kopaanhangsel, gezien bij Nephrops norvegicus: 2 basisleden elk in 2 gedeeld + kleine 1-ledige endopodiet + krachtige exopodiet + plaatvormige epipodiet
Maxillipede 1	borstaanhangsel, gezien bij Nephrops norvegicus: 2 plaatvormige basisleden + kleine endopodiet + exopodiet + plaatvormige epipodiet, geen kieuw

Maxillipede 2	borstaanhangsel, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : 2 basisleden + grote, veelledige endopodiet + kleine exopodiet + plaatvormige epipodiet, geen kieuw
Maxillipede 3	borstaanhangsel, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : 2 basisleden + grote, veelledige endopodiet + kleine exopodiet + plaatvormige epipodiet + kieuw
Maxillopoda	classis van Crustacea, bv. roeipootkreeftje, karperluis, zeepok, eendemossel
Maxilulla	kopaanhangsel, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : 2 plaatvormige basisleden + taster (omgevormde endopodiet), geen exopodiet
Mesenteron	endodermaal deel van spijsverteringsstelsel, gezien bij Crustacea
Naupliuslarve	typische larve van de Crustacea
Ogen	gesteelde ogen bij <i>Nephrops norvegicus</i> , geen aanhangsel in strikte zin
Ostracoda	classis van Crustacea, mosselkreeftjes
Oviduct	eileider, gezien bij Crustacea
Pereion	thorax (borststuk) bij Crustacea
Pereiopoda 1-4	borstaanhangsels, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : 2 basisleden + 5-ledige endopodiet, geen exopodiet, dienen om te kruipen
Pleon	abdomen (achterlijf) bij Crustacea
Pleopoda	zwempoten, pleonaanhangsels, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : 2 basisleden + mediane endopodiet + laterale exopodiet, bij mannetje zijn pleopoda 1 en 2 omgevormd tot copulatieorgaan, bij vrouwtje zijn pleopoda 1 kleiner en dienen voor het vasthouden van de eieren
Pleuriet	weke, laterale membraan, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Pleurobranchiën	kieuwen ingeplant op pleuriet, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Podobranchiën	kieuwen vastgehecht op coxopodieten der poten, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Proctodaeum	ectodermaal deel van spijsverteringsstelsel, gezien bij Crustacea
Statocyst	evenwichtsorgaantje (gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>) bestaande uit een blaasvormige verwijding gevuld met vloeistof en omzoomd met zintuigepitheel waarin een statoliet (soort steentje) gevangen zit
Sterniet	ventrale plaat, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Stomodaeum	ectodermaal deel van spijsverteringsstelsel, gezien bij Crustacea
Suboesofageaal ganglion	zenuwknoop, ontstaan uit ganglia van segmenten 4-8, verbonden met hersenganglion, gezien bij Crustacea
Telson	terminale gedeelte van het pleon, waarin anus uitmondt, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Tergiet	harde dorsale plaat, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i>
Uropoda	brede platen, pleonaanhangsels, gezien bij <i>Nephrops norvegicus</i> : vervormde exo- en endopodiet van de aanhangsels van het 6de segment
Vas deferens	zaadleider, gezien bij Crustacea

HOOFDSTUK 15: Arthropoda, Insecta

Abdomen	achterlijf
Ametabool	zonder enige verandering van het larven- en adultenstadium
Antennae	voelhoorn
Apterygota	vleuggelloze insecten, zonder gedaanteverwisseling
Buisjes van Malpighi	zijn organen in de vorm van lange dunne buisjes bij de insecten die onder andere zorg dragen voor de afvoer van de afvalstoffen van het verteringsstelsel en soms de popvorming.
Cephalon	kop
Chemoreceptoren	receptoren die chemische prikkels opvangen en verwerken.
Courtship feromonen	feromonen die op korte afstand werken
Coxa	tegen het lichaam aanliggend
Culicidae	steekmuggen
Facetogen	veelvlakig oog van insecten
Fam. Calliphoridae	vleesvliegen, bromvliegen
Fam. Muscidae	zeer gevarieerde familie van de Subordo Cyclorrhapha met 350 soorten in België
Femur	bovenbeen
Feromonen	stoffen die door een dier worden afgescheiden en die bij een ander een gedragsverandering doen ontstaan
Feromoon-pluim	feromonen die door de lucht via de wind verspreiden
Hemimetabool	graduele verandering in verschillende stappen tot aan het volwassen stadium
Heterocera	motten of nachtvlinders
Holometabool	larven en adulte dieren lijken helemaal niet op elkaar
Labium	onderlip (manipeleren voedsel tijdens kauwen)
Labrum	bovenlip
Mandibula	onderkaak (dienen om te kauwen)
Maxillae	bovenkaak (manipeleren voedsel tijdens kauwen)
Mechanoreceptoren	receptoren die mechanische prikkels opvangen en verwerken.
Monddelen	delen van de mond
Myiasis	een vorm van parasitisme waarbij de vliegenlarven zich in het levende weefsel van de gastheer bevinden
Ordo Anoplura	zuigende luizen
Ordo Blattodea	kakkerlakken
Ordo Coleoptera	kevers
Ordo Diptera	vliegen, muggen, luisvliegen
Ordo Hemiptera	wantsen en cicaden
Ordo Lepidoptera	vliesvleugeligen
Ordo Mallophaga	bijtende luizen of vachtluizen
Ordo Siphonaptera	vlooien
Ordo Thysanoptera	tripsen
Pterygota	gevleugelde insecten
Pupa	stadium dat van buiten uit op een ruststadium lijkt, maar waarin de larve zich omvormt tot een volwassen dier dat dan uit de pop sluipt
Rhopalocera	dagvlinders

Thorax	borststuk
Tibia	bot in het onderbeen
Tympanum	trommelvlies

HOOFDSTUK 16: Echinodermata

Aborale zijde	ab-orale zijde, kant tegengesteld aan die van de mond
Ambulacraal stelsel	watervatenstelsel, gesloten systeem van coelomatische kanalen en uitstulpingen, gevuld met waterige vloeistof
Ambulacrum	geheel van watervatenstelsel en reeks skeletplaten > ambulare = wandelen
Ampullum	klein waterresevoir net boven elk podium
Asteroidea	zeesterren
Cardiale maag	gespieerde eerste maag bij de echinodermata zorgt voor mechanische verkleining van het voedsel
Dipleurula larve	gemeenschappelijk larvestadium voor de echinodermata
Echinodermata	stekelhuidigen
Echinoidea	zeeëgels
Hemale kanalen	eenvoudig bloedvatenstelsel hemaal: heeft te maken met bloed
Holothuroidea	zeekomkommers
Hydrocoel	geïsoleerd gedeelte van het coeloom waaruit het watervatenstelsel zich ontwikkelt
Madreporiënplaat	zeefplaat, verbindt watervatenstelsel met de buitenwereld
Orale zijde	kant van de mond
Perivisceraal coeloom	omvat de viscera, is gevuld met een waterige vloeistof viscera: interne organen
Podia	buisvoetjes, tentakelvormige uitstulpingen doorheen de huid
Pylorische caeca	blindzakken, produceren voedselverterende enzymen
Pylorische maag	heeft aftakkingen in elke arm van de zeester deze aftakkingen monden uit in pylorische caeca
Ringkanaal	deel van het watervatenstelsel gelegen rond de monding
Steenkanaal	verbinding tussen het ringkanaal en de madreporiënplaat heeft een licht verkalkte wand (vandaar zijn naam)

HOOFDSTUK 17: Chordata, inleiding

Acrania	schedelloze chordata, verzamelnaam voor Urochordata en Cephalochordata
Agnatha	superclassis binnen de vertebrata, gewervelden zonder kaak
Archipterygium	één van de 4 typen borstvinnen (pare vinnen); het is een biseriale vin
Ascidiacea	classis van de Urochordata, zakpijpen
Atrioporus	opening van het atrium
Biseriaal	met centrale as met zijtakken naar voren en naar achteren
Cephalochordata	een subphylum van de chordata, het omvat oa de lancetvisjes
Chorda dorsalis	eerste steunstructuur die in het lichaam van de chordata tot ontwikkeling komt

Craniata	chordata met schedel, andere naam voor vertebrata
Cranium	schedeldoos
Dermatocranium	dekbeenderen bovenop neurocranium
Dorsale zenuwbuis	synoniem voor neurale buis = Dorsale zenuwstreng
Endostyl	diepe longitudinale groef op de ventrale zijde van een adulte Ascidiacea
Excurrente sifon	distale lichaamsopening bij de Ascidiacea waarlangs het water het dier uit stroomt
Gnathostomata	superclassis binnen de vertebrata, gewervelden met bijtende kaken
Homeotherm	zelfstandig een constante lichaamstemperatuur behoudend
Inhalerende sifon	distale lichaamsopening bij de Ascidiacea waarlangs het water het dier binnen stroomt
Kieuw	geheel van draadvormige uitsteeksels die zich aan beide zijden van de kieuwspleten bevinden en die veel bloedvaten bevatten.
Kieuwspleten	opening tussen buitenwereld en pharynx
Leptocardii	klasse van de cephalochordata, het zijn de lancetvisjes
Myomeren	gesegmenteerde spieren
Myosepta	bindweefselsepta
Neurale buis	holle buis die zich die ontstaat als longitudinale instulping boven de chorda en die aanleiding geeft tot hersenblaasjes bij de chordata
Neurocranium	vliezig skelet rond hersenen + later kraakbeenstaafjes die uitgroeien en samensmelten tot kraakbenige doos
Nier	orgaan dat instaat voor osmoregulatie en excretie bij chordata. Het maakt excretieproducten door het bloed te zuiveren.
Notochorda	voornaamste steunstructuur
Perichordale skelet	skelet rond chorda
Post-anale staart	na de anus komt nog een deel van het lichaam. Het spijsverteringsstelsel doorloopt niet het hele lichaam.
Skeletogene laag	dikke bindweefsel laag rondom chorda
Splanchnocranium	kraakbenige bogen rond de kieuwdarm
Tunica	speciale omhulling van de buitenzijde van een adulte, solitaire Ascidiacea
Uniseriaal	vintype afgeleid van biseriale type door verdwijnen van een gedeelte van de radii
Urochordata	subphylum van de chordata, manteldieren
Ventraal hart	hart gelegen aan ventrale zijde van het lichaam
Vertebrae	wervels
Vertebrata	subphylum van de chordata, gewervelden
Vinstraalkamertjes	bevatten bindweefselachtige vinstralen

Hoofdstuk 18: Chordata, Chondrichtyes

Atrium	weinig gespierde gedeelte van het hart waar het bloed het hart binnenkomt
Ceratotrichia	hoornige structuren die samen met een aantal kraakbeenringen de pare vinnen vormen

Conus arteriosus	dik bloedvat vanwaar aftakkingen naar elke kieuw lopen met het zuurstofarme bloed
Dentine	stof waaruit de doorn van de schubben hoofdzakelijk is opgebouwd
Diffusie	passief transport van stoffen langs een concentratiegradiënt
Ductus endolymphaticus	kanaal waarlangs het binnenoor dorsaal op de kop opent
Hemoglobine	eiwit in de rode bloedcellen dat verantwoordelijk is voor transport van O ₂ en CO ₂
Heterocercaal	asymmetrische vin met grotere dorsale lob (door wervelkolom die daarin doorloopt)
Myxopterigia	gespecialiseerd copulatieorgaan van mannelijke chondrichtyes
Ovipaar	eierlegend
Ovovipaar	eierlevendbarend (bevruchte ei wordt in moederlichaam uitgebroed en de jongen worden levend geboren)
Pectorale gordel	schoudergordel
Pelvische gordel	heupgordel
Placenta	orgaan dat gevormd wordt bij <i>mustelus</i> nadat de dooierzak uitgeput is
Placoïede schubben	schubben bestaande uit basale plaat die ingebed ligt in de huid en een uitstekende, naar achter wijzende doorn
Sinus venosus	bloedvatholte waar het bloed verzameld wordt
Spiraalplooï	plooï in het darmkanaal waardoor het absorberend darmoppervlak wordt vergroot
Spiraculum	overblijfsel van de eerste kieuwspleet waarlangs water binnenkomt
Ventrikel	gespieerde hartgedeelte dat de eigenlijke pompfunctie vervult

HOOFDSTUK 19: Chordata, Osteichtyes

Acanthopterygisch	eerder geëvolueerd type, typisch baars
Actinotrichia	kleine hoornige vinstraaltjes, aan de rand van vinnen, mediaan van de lepidotrichia
Archipterygium	biseriale vin, met voor en achter centrale as een reeks pterygoforen (komt voor bij longvissen en sommige crossopterygia)
Biseriale	vin met centrale as met zijtakken naar voren en naar achteren
Borstvinnen	vinnen op de borststreek
Brachiopterygium	gesteelde, paddelvormige vin, proximaal gesteund door twee beenstaven, gescheiden door een beenplaat en waarop de uitstralende pterygoforen en vinstralen ingeplant staan (komt voor bij Polypteri)
Buikvinnen	vinnen aan de buikstreek
Cosmoïede schub	ligt diep in de dermis en bestaat uit drie lagen : compacte lamellaire beenlaag, sponzige laag beenbalkjes en dunne acellulaire cosminelaag

Crossopterygium	korte centrale as (enkele stevige proximale beenderen), pterygoforen beperken tot voorzijde van de vin (bij de meeste Crossopterygia)
Ctenoïede schub	elasmoïde schub waarvan de achterrand met getande rand is
Cycloïede schub	elasmoïde schub waarvan de achterrand met ronde rand is
Doornstraal	versmelting van lepidotrichia (bij hoogst geëvolueerde beenvissen)
Dorsale	op de rug, ruggelings
Ductus pneumaticus	verbinding tussen de darm en de zwemblaas
Elasmoïde schub	soepele dunne door epidermis bedekte beenplaatjes, groeien concentrisch aan
Fysoclist	gesloten zwemblaas
Fysostoom	open zwemblaas, wanneer darm en zwemblaas verbonden zijn via de ductus pneumaticus en zo de zwemblaas kan gevuld worden met lucht
Ganoïede schub	lijkt sterk op cosmoïede schub maar sponzige laag sterk gereduceerd en cosminelaag wordt tijdens groei bedekt met meen meerlagige, acellulaire emailachtige stof, ganoïne
Homeostasis	constant houden van het inwendig milieu en zijn evenwicht met het uitwendig milieu
Hydrostatische	door vermindering of vermeerdering van gasinhoud van de zwemblaas helpt deze het soortelijk gewicht van de vis aan te passen aan de uitwendige druk
Hypertonisch	leven in zoet water; zoutconcentratie buiten groter dan binnen
Hypotonisch	leven in zout water; zoutconcentratie binnen groter dan buiten
Ichthyopterygium	sterk gereduceerde basale elementen of pterygoforen staan rechtstreeks ingeplant op de gordels (bij de meeste Teleostei)
Infraclassis teleosteo	echte beenvissen
Inwendig milieu	weefselvuchten, bloed, lymfe : waterige oplossingen van allerlei organische en anorganische ionen
Kieuwruimte	hierin monden de kieuwen der Osteichthyes uit
Lepidotrichia	vinstralen af te leiden van schubben
Luchtzak	aftakking van de oesofagus en speelt rol van long of zwemblaas
Malacopterygisch	eerder primitief type; typisch forel
Operculum	kieuwdeksel, achterwaartse uitgroeiing van de hooïedboog, versterkt met beenplaten
Ordo anguilliformes	palingachtigen
Ordo clupeiformes	haringachtigen
Ordo cypriniformes	karperachtigen
Ordo gadiformes	kabeljauwachtigen
Ordo perciformes	baarsachtigen
Ordo pleuronectiformes	platvissen
Ordo salmoniformes	zalmachtigen
Poikilotherm	koudbloedig
Pterygoforen	zijtakken ?
Rode lichaam	produceert gasmengsel (N ₂ , O ₂ , CO ₂ in wisselende verhoudingen)
Subclassis actinopterygii	beenvissen waarvan de pare vinnen niet beantwoorden aan een der aberrante visstructuren
Subclassis crossopterygii	kwastvinnen

Subclassis Dipneusti	longvissen
Uitwendig milieu	zeewater of zoetwater
Zwemblaas	kan ook rol spelen bij horen en produceren van geluiden

HOOFDSTUK 20: Chordata, Amphibia

Aestivatie	inactiviteit in de zomer of voorjaar: ~ hibernatie
Anura	dieren met een geheel of bijna geheel gebrek aan urineproductie door de nieren
Caudata	staartvormigen
Driekamerig	een hart dat uit drie delen of "kamers" bestaat
Hibernatie	(kunstmatige) winterslaap
Pokilotherm	eigenschap van "koudbloedige" dieren om de temperatuur van de omgeving over te nemen

HOOFDSTUK 21: Chordata, Reptilia

Aglyfen	slangen zonder giftanden en meestal zonder gifklieren; merendeel der Colubridae.
Cloaca	ruimte die door zowel spijsverteringsstelsel als urogenitaalstelsel gebruikt wordt en waar beiden uitmonden in de buitenwereld.
Hemolytisch gif	dit bevat hoofdzakelijk proteolytische fermenten, die het bloed, de bloedvaten en de weefsels oplossen, tegelijk met anticoagulerende fermenten. Het veroorzaakt bloedstoringen en weefselverrotting (necrose). Komt veel voor bij Viperidae en Crotolidae.
Infrarood-detectoren	vooral op kop bij slangen, gebruikt bij het detecteren van een prooi.
Neurotoxisch gif	dit gif tast de zenuwen aan en verlamt een aantal zenuwcentra, bv. het ademhalingscentrum zodat het slachtoffer stikt. Komt vnl. voor bij Elapidae en Hydrophidae.
Oogleden	huidplooie die de ogen beschermt tegen vuil en vocht.
Opisthoglyfen	een aantal gegroefde, achterwaarts gekromde tanden zit achterin de bovenkaak. Dit gifapparaat is zeer inefficiënt, vermits het gif slechts bij het kauwen in de wonde kan vloeien. Komt voor bij enkele Colubridae, die daardoor toch zeer gevaarlijk zijn, alhoewel ongelukken weinig voorkomen.
Organen van Jacobson	gleuven in het monddak met een chemoreceptorfunctie die van belang is bij het detecteren van prooien of soortgenoten.
Pineale oog	een lichtgevoelig orgaan op de kop dat waarschijnlijk van belang is bij het regelen van biologische ritmen.
Proteroglyfen	giftanden vooraan op het vaste kaaksbeen geplaatst; ze zijn gegroefd, maar de groef kan gesloten zijn door kalkafzetting; Elapidae en Hydrophidae

Solenoglyfen	giftanden vooraan op het kaaksbeen geplaatst; het kaaksbeen is echter zeer kort en scharniert met de andere schedelbeenderen. Bij gesloten mond ligt de giftand teruggeplooid langs de bovenkaak. Wordt de mond geopend, dan scharniert de kaak en de tand naar voren. De tand bevat een centrale holte, waarlangs het gif ingespoten wordt. Komt voor bij Viperidae en Crotalidae.
--------------	---

HOOFDSTUK 22: Chordata, Aves

Allantoïs	maakt ademhaling van embryo mogelijk
Amnion	vlies
Anseriformes	eenden
chorion	buitenste vruchtvlies
Columbiformes	duiven
Endoterm	warmte wordt opgenomen
Falconiformes	roofvogels
Eotoperiode	verhouding tussen licht en donker
Galliformes	hoenders
Eomioterme	warmbloedig
M. pectoralis	kleine borstspier (zorgt voor de neerwaartse slag van vleugels)
M. supracoracoideus	zorgt voor opwaartse slag van vleugels
Ovarium	eierstok
Parabronchi	de longen van vogels bevatten miljoenen uiterst kleine passages
Passeriformes	zangvogels
Psittaciformes	papegaaien
Pygostyle	is een staart waarbij de laatste staartwervels aan elkaar vergroeid zijn
Sternum	borstbeen
Strigiformes	uilen
Struthioniformes	struisvogel
Syrinx	zangorgaan van vogels

HOOFDSTUK 23: Chordata, Mammalia

Adeciduata	bij deze groep van placentalia komt tijdens de geboorte de pars foetalis los uit het dikke, uteruslijmvlies. (blijft gaaf), de choriale vlokken lossen uit de inbochtungen van dit slijmvlies
Allontois	uitstulping van de einddarm aan de ventrale zijde bij embryos. Bij zoogdieren, vogels en reptielen. Als ademhalingsorgaan, voor opstapeling van afvalproducten, voedingsorgaan
Alveole	hierin zit de tandwortel
Apokriene klieren	tubulaire epidermale instulpingen, die tot diep in de dermis reiken
Areola	tepelhof
Artiodactyla	evenhoevigen
Brachyodont	tanden die niet zeer hoog boven het tandvlees uitsteken
Bunodont	afgeronde tandknobbels

Canini	hoektanden
Carnivora	roofdieren
Chiroptera	vleermuizen
Colostrum	moedermelk die zeer weinig vet bevat (eerste 2 dagen)
Cuspides	tandknobbels
Deciduata	bij deze groep van placentalia is het foetale gedeelte zo sterk met het baarmoederslijmvlies verstrengeld dat bij de geboorte ook de pars materna uitgestoten wordt dit gedeelte noemt men de decidua; deze bevat bijna gans de dikte van het baarmoederslijmvlies, waarvan alleen het basale gedeelte achterblijft; door dit loskomen ontstaat een grote wonde, waardoor bloeding optreedt, (scheuren van bloedvaten.)
Dentine	zeer hard beenweefsel
Diphyodont	(tanden) die tweemaal worden aangelegd (melk- en definitief gebit)
Digitigraad	enkel de digiti maken contact met de grond
Ductus lactiferus	afvoergangen van de melkklieren
Email	zeer harde, ectodermale acellulaire nt regenereerbare substantie vnl uit calciumfosfaat
Entoderm	binnenblad van gastrula
Eutheria	infraclassis van mammalia. Soort waarvan de jongen een lange prenatale groeiperiode doorlopen en als miniatuurtjes geboren worden. De vagina is onpaar en er is steeds een placenta aanwezig.
Homodont gebit	gebit waar alle tanden gelijkvormig zijn
Homoiotherm	warmbloedig
Hypsodont	hoge tanden
Incisivi	snijtanden
Insectivora	insectenetters
Keratine	bestanddeel van het merg van de haarschacht, bevat cysteine en hoeveelheid bepaalt de vorm van het haar
Keratogene zone	zone waar het haar groeit thv de haarwortel
Knipkiezen	bij scherpe en gepunte cuspides
Lagomorpha	hazen, konijnen
Laterale vaginae	gedeelten van de ovidukten die caudaal van de mediane blindzakken gelegen zijn. Ze monden naast elkaar uit in de sinus urogenitalis
Lofodont	tanden met dwarse harde richels, van email met ertussen zachter cement
Mammae	melkklieren
Marsupialia	buideldieren
Melanine	kleurstof van haar
Mesaxone ledematen	de as van de poot loopt door de metapodia en falangiale reeks van III, terwijl II en IV meestal aanzienlijk verkort zijn
Metatheria	infraclassis van mammalia. Soort waarvan de jongen slechts korte tijd in de uterus verblijven en larvaal geboren worden. De jongen ontwikkelen zich verder in de marsupium(buidel) van de moeder. Vrouwjes hebben twee vaginae die naast elkaar uitmonden in de sinus urogenitalis.
Molares	kiezen

Monofyodont	(tanden) die maar eenmaal worden aangelegd (molares)
Monotrema	eierleggende zoogdieren
Musculi erectores pili	spiertjes die haren kunnen rechtzetten
Musculus pectoralis major	spier waarop borst rust
Nesthokkers	jong moet nog goed verzorgd worden bij geboorte
Nestvliders	jong goed ontwikkeld bij geboorte
Omfalomesenterische bloedsomloop	dooierbloedsomloop
Oxytocine	hormoon geproduceerd door hypothalamus, vrijgegeven via achterkwab hypofyse zorgt voor melkafgifte
Papilla	tepel
Paraxone ledematen	de steunas der ledematen loopt tussen vingers III en IV die beide ongeveer even lang zijn
Pars foetalis	onderdeel van de placenta, er ontstaan uit het chorion uitstulpingen onder de vorm van vertakte vlokken (choriale vlokken) of van een netwerk (labyrinth)
Pars materna	onderdeel van de placenta, tegenover deze choriale uitgroeiingen ontstaan ook veranderingen van de uterus mucosa
Perissodactyla	onevenhoevigen
Pila	haren
Plantigraad	type ledemaat:, de hele hand of voet maakt contact met de grond
Premolares	voorkiezen
Primates	apen
Prolactine	hormoon uit voorkwab hypofyse, stimuleert melkproductie
Pronatie	naar beneden buigen
Prototheria	subclassis van mammalia. Eierleggende zoogdieren die telolecitale eieren uitbroeden in een nest of incubatorium. Ze hebben een snuit met snavel zonder adult gebit. Zowel rectum, als urinaire en genitale kanalen monden in de cloaca uit vandaar de naam monotremata voor de enige ordo
Pseudovagina	de gang die ontstaat wanneer een jong van de marsupialia mediane vaginale blindzak doorboort om zo in de sinus urogenitalis te komen
Pulpa	onderdeel van tandwortel, waarin bindweefsel, bloedvaten en zenuwen zitten
Rodentia	knaagdieren
Selenodont	tanden met half-cirkelvormige cuspides die bij slijtage half-cirkelvormige richels vormen
Sinus lactiferus	sinussen van de melkklieren
Supinatie	rugwaarts buigen
Unguligraad	enkele verhoornde bedekking van de toppen van de digiti (hoeven) maken contact met de grond